

Suur ülevaade Viimsi suvesündmustest

Loe lk 2–3

Kohalikud mere- spordivõimalused

Loe lk 4–5

Läheme külla!

Naiissaar, Prangli, Keri ja Aksi

Loe lk 6–7 ja 10–11

Sadamakapten Viktor Palmet

Loe lk 8

Kuldsete kätega paadimeistrid

Loe lk 9

Elust saarevahina

Loe lk 12

Kuidas vanasti Viimsis suvitati

Loe lk 14–15

Ohutu mere- ja rannasuvi

Loe lk 16

AVASÖNAD

Mere süles läbi sajandite

Kui Viimsi vald oleks riik, siis ta oleks mereriik. Asume poolsaarel ja meile kuulub terve rida väga erilisi saari – Naissaar ja Prangli, Keri ja Aksi ning mitmed teised saared moodustavad lahutamatu osa meie koduvalla identiteedist. Meie merepiiri pikkus on 43,7 km ja inimestel on järjest rohkem kaatreid, purjekaid ning muid meresõidukeid, millega merd ja maid avastada.

Avastusretked viivad inimesi kaugetele maadele, aga kindlasti tasub külastada ka meie endi ilusaid kohti ja vaatamisväärsusi. Saartel on väga huvitav militaar- ja kultuuriajalugu, üllatusi pakkuv looduskeskkond ja ainuomane elurütm. Palju avastamisväärsust on ka poolsaarele jäävates külates.

Olgu see siis Viimsi või muud paigad, alati tuleb arvestada sellega, et peame lugupidavalt suhtuma nii kohalikesse elanikesse kui ka looduskeskonda, siis on külastajad teretulnud ning avastamisrõõmu jätkub kõigile ka edaspidi.

Kas merepäevadel Naissaarel, teatrietendusel Pranglil, kohvikutepäeval meie külates või merereisil ümber Viimsi poolsaare – kusagil suvel kindlasti kohtume!

Illar Lemetti
vallavanem

tasub teada

Suvesündmused Naissaarel

■ **Naissaare tähtkants.** 23. juunil toimub Naissaare tähtkantsi keskosa avamine külastajatele. Peeter I andis 1721. aastal käsu rajada Naissaarele kindlusrajatis (tähtkants). Ehitustöid juhatasid kindral Luberace ja kapten Ruch ning 1727. aastaks oli kants valmis. Tähtkantsid olid oma põhiplaani taevatähte meenutavad muldkantsid, mille peale paigutati kahurid. Naissaare kants on ajastu tüüpiline ja silmapaistev kindlusrajatis, sõjaajaloo märkimisväärne näide.

Naissaare laevapiletid ja matkaradade info: <https://sunlines.eu/>.

■ **Naissaare jaanipäev.** Jaanipäeva peetakse 23. juunil, esineb ansambel Puuluup.

■ **Orelimaagia.** Suvel vallutavad Naissaare naisorganistid. Kuul pühapäeval saab Püha Maarja kabelis kogeda "Orelimaagiat" – kontserdisarja, milles viis huumorimeelset, julget, rõõmsat, loomingulist ja entusiastlikku naisorganisti ehk Entusiastlike Naisorganistide Esindus (ENE) on ühinenud, et Naissaarel orelimuusika vagu ajama hakata. Neid ühendab soov kogeda midagi uut ja Naissaare virtuaalorelil musitseerimine orelimuusika kontserdisarjas pisikeses Naissaare kabelis on just ahvatlev väljakutse. Traditsiooniliste vileorelite kindla-meelsete austajatena on ENE võtnud siiski nõuks avastada 21. sajandi digitehnika saavutuse – virtuaaloreli – võimalusi. Naissaare Maarja kabelis kõlab see pill esimest korda.

"Orelimaagia" kontserdid Naissaare Püha Maarja kabelis toimuvad pühapäeviti algusega kell 15 ning on kõigile tasuta! 27. juuni – Ulla Krigul; 4. juuli – Kristel Aer; 11. juuli – Maris Oidekivi; 18. juuli – Kadri Toomoja; 25. juuli – Ene Salumäe; 1. august – Kadri Toomoja & Ene Ealumäe ehk Duo Nargenorgan.

■ **Naissaare Jazz.** 11. juulil esineb Maria Faust Jazz Catastrophe (Eesti/Taani). Karismaatiline ja ekstsentriline helilooja ja saksofonist Maria Faust on loonud naljatades termini "menstruaaldžäss" – ettearvamatult muusikažanri, mis kasvab ja kahaneb nagu kuu koos ookeani tõusu ja mõõnaga. Iga lugu ja laul, iga bänd ja kontsert, iga päev ja kuu ja aasta toovad kaasa uued toonid. Uus on vana ja vana on uus ning looja on naine.

■ **Nargenfestivali etendus "BÄNG".** 18., 19., 22., 23., 24., 25., 26., 29., 30. ja 31. juulil ning 1. augustil.

Nargenfestivali etenduste piletid: <https://sunlines.eu/nargenfestivali-etendused/>.

Vaade Naissaarele.
Foto: Martin Jaško

Viimsi artistid esinevad Eesti suurimal merepeol "Sail Tallinn"

MEREPIDU 16.–18. juulini toimub Tallinnas merepidu, mis peetakse Vanasadama kruisialal, Kalaranna kvartalis, Patarei merekindluses, Lennusadamas ja Noblessneri sadamalinnakus. Meelelahutust maal ja merel pakuvad artistid nii Eestist kui ka mujalt maailmast. Teiste seas astuvad üles ka Viimsi artistid.

Algselt pidi üritus toimuma rahvusvahelise purjeregati Tall Ships Races raames, kuid koroonatõttu lükati regatt aastasse 2024. Pidust sellest hoolimata ära ei jää ning vaatama-kuulama tasub minna kindlasti.

Viimsi artistide ühine etteaste toimub reedel, 16. juuli õhtul kell 17 Tallinna Vanasadama kruisiala pealaval. Lavale astuvad Stig Rästa, Gerli Padar, Inger, Laura, Carlos ja Raul Ukareda ning Aarne Saluveer. Iga artist saab

Inger. Foto: erakogu

üles astuda kahe looga, mida saadab spetsiaalselt selleks ürituseks kokku pandud orkester.

Gerli Padar. Foto: erakogu

Kava on väga mitmekülgne ning sellesse kuuluvad nii rahvusvaheliselt tuntud muusikapalad kui ka eestlaste lemmiklaulud. Kuna tegu on ikkagi merepeoga, siis kõlavad kindlasti ka mõned merelaulud.

ViVa TV teeb kontserdist ülekande, mida on võimalik vaadata kõigil, kes kohapeale ei lähe.

VT

Suvi Viimsi noortekeskustes

■ Noortekeskuste suvised tegevused toimuvad 12.–16. juulil, 19.–23. juulil ning 16.–19. augustil Viimsi erinevates piirkondades. Tegevustena toimuvad kettagolfi mängimine, väljasõit, piknikud, matkad, töötodad jne. Vihmaste ilmade korral asendavad välitegevusi sisetgevused. Täpsem info tegevuste ja piirkondade kohta ilmub juunikuu jooksul Viimsi noortekeskuste sotsiaalmeedias ning koduleheküljel www.viimsinoortekeskus.ee. Lisaks saadetakse noortele täpsustav info tegevuste kohta pärast registreerimist. Registreerimine suvistes tegevustesse algab 18. juunil veebilehel bit.ly/viimsisuvi.

Karulaugu bänditeraapia laager 2021

■ Põneva laagriprogrammi Karulaugu bänditeraapia laager 2021 on koostanud terviseteaduse spetsialistid ja muusikud. Laagris saab tutvuda paljude erinevate pillidega ja võtta osa loomingulistest terviseteemalistest töötubadest. Nooremate vahetuse (9–12) inspiratsioonihommikule tuleb külla Birgit Sarrap ja vanematega (13–15) jämmib koos Teele Viira. Hoogsale rütmi- ja räpirännakule djembedega viib Bombillaze bändiliider. Toimub ka pillipiknik! Laagrinädala toetushind on 150 eurot, mis kehtib Viimsi valla lastele kuni 30.06.

Programm ja registreerimine: info@viimsiteraapiakeskus.ee.

Viimsi vabaõhumuuseumi jaanituli

■ 23. juunil. Väravad avatakse kell 18, suur jaanilõke süttib kell 20. Esinevad Curly Strings, Ivo Linna & Supernova, lapsi lõbus-tavad Tamme Ratsutalu hobused ja ponid, Viimsi vabaõhumuuseumi lambad ja talled, avatud suur külakiik ja muud muuseumi tegevused. Kohapeal pakuvad parimaid jaanisööke ja jookke Burger Kitchen, Hawaii Davai ja Krügeri suvekohvik.

Foto: Viimsi vabaõhumuuseum

Foto: Viimsi teraapiakeskus

Rannarahva festival

■ 10. juulil toimub Naissaarel Viimsi Rannarahva muuseumi korraldatud Rannarahva festival. Programm algab kell 15 sadamas. Päeva jooksul on kavas erinevad kontserdid, orienteerumismäng saarel, ühislaulmised, viikingite etteasted, kahuripaukude tegemine ja päeva lõpetab ansambel Regatt.

Näitetrupp oma täies koosseisus. Foto: Peep Kirbits

“Mis sa ilma paadita teed?” – suvine teatripärl Pranglil

ETENDUS Juunis ja augustis etendub Prangli rahvamajas tujuküllane muusikaline suvelavastus “Mis sa ilma paadita teed?”, mis räägib Viimsi vetes asuva väikese Aksi saare värvikast ajaloo.

Annaliisa Sisask-Silla
Viimsi vabaõhumuuseum

“Näidendi proovid algasid juba kaks suve tagasi, aga erinevatel põhjustel ei ole me seda etendust seni saanud täismahus mängida. Aga teadagi, et kaua tehtud kaunikene ja nüüd on suur rõõm kõiki viimsilasi, aga ka kaugemalt rahvast sel suvel Pranglisse teatrisse kutsuda. Lugu on seda väärt!” ütleb lavastuse projektijuht Annaliisa Sisask-Silla.

Prangli lähedal asuv Aksi saar, mida kutsutakse ka Väike-Prangliks, on küll väga väike, ent seal elanud inimesed on teinud suuri tegusid. Sada aastat tagasi elanud aksilaste toonased toimetused jõuavad vaatajate ette saare ühe koloriitseima elaniku August Luusmanni pilgu ja tema päevikusse kirjutatud mõtete läbi.

August Luusmann oli väga mitmekülgne ja andekas mees. Ta oli muusik ja helilooja, kirglik fotograaf ja ka kirjamees, kes juurdles sügavuti maailma asjade üle ja oma mõtted suure põhjalikkusega ka kirja pani. Tema muusikalisest pärandist on Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumis hoiul 61 heilitöö käsikirjad. Kuigi teda omas ajas ei tunnustatud, väärib tema omapärane looming kindlasti ajalooilmast äratamist ning mitmed tema lood ja laulud kõlavadki nüüd elavas esituses.

Lavalugu valmib Rannarahva muuseumi, Prangli rahvamaja, Viimsi kooliteatri ja MTÜ Aksi elu viljakas koostöös.

“Trupp on meil tõesti tasemel,” kiidab Annaliisa. “Käsikirja kirjutas ja lavastab Viimsi kooliteatri legendaarne juht Külli Talmar-Kuiv, kelle loodud etendused on alati suured saalitäied publikut vaatama meelitanud. August Luusmanni muusika redigeeris autoripõhiselt ja laulud õpetas tunnustatud muusikapedagoog ja dirigent Andrus Kalvet ning tantsusammud seadis armastatud koreograaf Mairo Saar. Osatäitjate seas on näitleja Raivo Mets, laulja Kelli Uustani, Viimsi kooliteatrist võrsunud andekad noored talendid Kasper Sebastian Silla ja Alex Paul

August Luusmann. Foto: erakogu

Pukk, ansambel Robirohi ja paljud teised Viimsiga seotud inimesed.”

Hoogne näitemäng on laulude, tantsude ja muusikaga põimitud ja kestab koos vaheajaga kaks tundi.

“Etenduse tegevus toimub saarel ja seetõttu sobib see kõige paremini just saareõhukis mängimiseks. Sel suvel on kavas viis etendust Prangli rahvamajas, aga me ei tahaks piirduda ainult ühel saarel mängimisega, vaid kohtuda teatripublikuga näiteks Aksil, Naisaarel, Aegnal ja mujalgi,” kirjeldab Annaliisa Sisask-Silla lavastusega seotud tulevikuplaane. “Ideed teostumiseks kogumegi praegu lahkete hooandjate toetusi Hooandja.ee veebilehel. Oleme tänulikud ja peame mees iga toeta-

jat, kinkides Viimsi vabaõhumuuseumi suvehooaja pääsme, esindusliku raamatu Aksi saarest, pääsmed sel suvel toimuvale etendusele Prangli saarel ja veel muudki.”

Piletid Prangli rahvamajas 26. ja 27. juulil ning 14. ja 15. augustil toimuvatele etendustele on juba müügil Piletilevis, Prangli poes ja Viimsi vabaõhumuuseumis. Teatripileti soetanu peab aegsasti hankima ka laevapileti, sest mis sa ilma paadita teed...

tasub teada

Suvesündmused Pranglil

- 23. juunil peetakse jaanipäeva Prangli rahvamajas. Tantsuks mängib ansambel Mis siis?. Algas kell 21. Tasuta!
- 2. juulil toimub Prangli rahvamajas pidu ansambliga Shanon, algus kell 21, pilet 20 eurot.
- 10. juulil tähistatakse kalurite päeva. Tantsuansambli Lee 40. juubeli kontsert, millele järgneb simman. Kell 19 esinevad laululaval Kait Tamra ja sõbrad ning RÜÜT. Pilet 15 eurot. Sadamas toimub eistukite sõudmise võistlus.
- 17. juulil toimub Prangli saare kohvikute päev. Suur suvediskol Diskor Lenny La Vida! Algas kell 21. Pilet 10 eurot.
- 7. augustil on Pranglil spordipäev. Õhtul algusega kell 21 esineb ansambel Paras Pähkel. Pilet 10 eurot, pensionäridele 5 eurot.
- 26. augustil tähistatakse Eestirand hukkumise 80. aastapäeva. Esinevad Viimsi muusikakooli õpilased.
- 28. augustil toimub muinastulede öö / suvehooaja lõpetamine. Kell 20 esineb ansambel Fööniks. Pilet 10 eurot, pensionäridele 5 eurot.

Prangli rahvamaja. Foto: Merilin Piirsalu

Pranglireisid.ee kutsub saartele

■ Päevareisid Prangli saarele on parim viis organiseeritult Prangliga tutvumiseks. Tallinna kesklinnast või Leppneeme sadamast algavad giidiga reisid tutvustavad saare traditsioone ja ajalugu, vaatamisväärsusi ja loodust, legende ja tänapäeva.

Väga põnevad on hülgevaatlusretked, mis toimuvad juulist septembrini pühapäeviti algusega kell 11 Kaberneeme sadamast. Hülgevaatlust saab tellida ka ainult oma grupele.

Pranglil on avatud igapäevaselt kontaktivabalt jalgrattalaenus ja kliendid saavad kaasa ka tasuta audiogiidi.

Samuti on sel suvel kõigile avatud Aksi ja Keri reisid.

Reise ja matku, mis on kõigile avatud, kuid ei ole eritellimus grupele, saab mugavalt osta e-poest, kust saab soetada ka digigiidi ja broneerida jalgrattalaenutust.

Rohkem infot: www.pranglireisid.ee.

Hülgevaatlusretked pakuvad vahvaid elamusi. Foto: pranglireisid.ee

Aktiivne suvi Pranglil

■ Prangli Lõunasadam korraldab firmadele suvepäevi, kaatreise mandriit Pranglile, Aksile, Naissaarele, Kerile ja teistele põhjaranniku saartele.

Lõunasadama kõrval supelrannas tegutseb Surfibaar, saab laenutada aerupaate, SUP- ja surfilaudu.

Rentida saab puhkemaju, telkimisplatse, rannasauna ja tellida veoka kastis saarel ekskursioone, tellimisel sõidab ka 24/7 meretakso.

Lõunasadama info tel +372 504 8275, prangliholiday@gmail.com.

Rohkem infot: www.pranglireisid.ee.

Pranglil saab nautida tõelist rannapuhkust. Foto: erakogu

Meresüstaga avastad rohkem

SÜSTAMATKAD Rene Valner on Sea Kayaking Estoniaga süstamatkade korraldamisega tegelenud pea kakskümmend aastat. Ta on aerutanud Eesti rannikuvetes, käinud kümnetel, kui mitte sadadel Eesti saartel ja laidudel, lisaks Euroopas, Malawis, Teravmägedel, Tasmaanias ning Kesk- ja Põhja-Ameerikas. Erinevatel maailmameredel aerutamise kogemus aitab hakkama saada muutlikes mereoludes. Hariduselt on Rene arhitekt, elab püsivalt Soomaal ja on kuulu järgi kuldsete kätega mees, kes ühegi tööga hätta ei jää.

Kärt Radik

Viimsi Teataja kaasautor

Rene ütleb vestluse sissejuhatuseks, et mingit erilist sportlikku tausta tal pole. Küll aga mäletab ta end juba väga varases nooruses tegelemas matkamise ja aerutamisega. “Süstamatkade korraldamisega alustasin 2003. aastal. Olen end koolitanud British Canoeing süsteemis meresüsta ja kanuu isiklike ja grupijuhtimisoskuste osas, lisaks olen seal omandanud veematka treeneri kutse. Mereaerutamine ei ole võistlusspordiala, küll aga pakub harrastamisel füüsilisi ja vaimseid väljakutseid ja rahuldust. Aerutamise juures on oluline tehnika omandamine, et vältida vigastusi ning tuule ja lainega end vee peal mugavalt tunda. Minu jaoks on merel aerutamine natukene nagu kõndimine või jalgrattasõit. Tegemist on pigem vastupidavusalaga, millega regulaarselt tegelemine hoiab sind füüsiliselt aktiivsena ja pakub võimalusi avastada uusi kohti ja kogeda loodust uuest perspektiivist,” iseloomustab Rene mereaerutamise sportlikku poolt.

Ta ise alustas merel aerutamise välisvetes ning Eesti talve ajal korraldab jätkuvalt välisekspeditsioone, kuid suvel on ta kodumaal. “Meil on üle 1500 saare ja laiu, ilm on suvel valdavalt siiski soe. Kogu rannajoon on suures osas asustamata. Lisaks teeb kultuuri ja ajaloo tundmine Eesti vetes aerutamise huvitavaks,” toob ta välja siinsed eelised.

Sel suvel on Renel plaanis korraldada ka kaks pikemat, umbes nädalast ekspeditsiooni. Üks ümber Hiiumaa ning teine algusega Dirhamist mööda põhjarannikut Altjani välja.

Kõik algab koolitusest

Kogenud süstasõitja peab alustajate puhul väga oluliseks korrektsete tehniliste ja taktikaliste oskuste omandamist. Koroona ajal on hüppeliselt tõusnud värske süstamanike arv, mis ühelt poolt on ju tore, sest inimesed veedavad rohkem aega looduses. Teiselt poolt on väga oluline alustajate teadlikkuse tõstmine mereaerutamisega kaasnevatest riskidest. Külma vesi, tuulte muutlik suund, kiirus ja puhanguisus, teised merel liiklejad on vaid väike osa mereaerutamise kaanevast riskide teadvustamisest ja hindamisest. Merel aerutamine

pole lihtsalt süstas istumine, vaid nõuab laialdasi teadmisi ja oskusi. “Viimane aasta on olnud üllatavalt tööine. Kuna juurde tuleb palju uusi matkade korraldajaid, oleme väga palju tegelenud matkajuhtide koolitamisega. Lisaks mereaerutamise ABC, isiklike oskuste, voolava vee ja surfikoolitused,” selgitab Rene.

Selle aasta kevad andis end pikalt oodata ning merele mindi alles mai lõpus. “Koolituste raskuskese ongi hooaja alguses, kui gruppidega matkamiseks on merevesi veel liiga külm ja ilmad heitlikud. Võrreldes siseveekogudel matkade pakkujatega on merel süstamatka korraldajaid oluliselt vähem, sest hooaeg on lühike ning matkade edukus sõltub matkajuhtide ja osalejate oskustest, varustusest ja ilmaoludest. Alustajad muretsesvad tihti ümbermineku pärast, aga tegelikult on ümberminemine, selle vältimise õppimine, enese ja teiste päästmise õppimine ja harjutamine see, mis merel aerutamise turvaliseks teeb,” selgitab Rene vajalike oskuste olulisust.

“Olles küll mereriik, on Eestis alles kolm viimast aastat võimalik teha veematkajuhi koolitust ning meresüstamatkale minnes võiksid inimesed uurida matkajuhi tausta, kas tal on olemas ka vastav kvalifikatsioon,” paneb ta inimestele südamele.

Meresüstaga oled loodusele lähemal

Kui mereaerutajalt uurida, miks meresüst, kui kaatri või jahiga saaks kiiremini saarele, võib ka läbi telefoni näha Rene laia naeratust. “Eestis on sadu saari ja laide, kuhu on keeruline pääseda jahi või kaatriga, sest meie meri on madal ja kivine. Paljud paigad on ligipääsetavad tänu meresüstale, sest selle jaoks ei tähenda mõnikümmend sentimeetrit vett kiilu all ohtu. Võrreldes näiteks kaatriga, on meresüsta kiirus umbes viis-kuus korda väiksem ehk kolm-neli sõlme ning see võimaldabki loodust paremini tunnetada,” kirjeldab Rene. Tasa sõuad, kaugele jõuad meetodil näeb merel lähedalt hülgeid, linde ja muid mereelukaid. Nagu hüljestega nii ka rändlindudega saab neid merede asukaid päriselt vaadelda ja pisut ka tundma õppida. Lisaks toob ta välja emotsionaalse poole, et merel aerutades tekitab rahulolu, kui jõuad omal jõul kohale ja teel olemine on tihti olulisemgi kui kohale jõudmine. “Lihtsam oleks muidugi kaatrisse bensiini valada. Aga ka kõige kallim meresüsta komp-

Rene Valner on süstamatku korraldanud ligi 20 aastat.
Foto: erakogu

lekt on tunduvalt odavam kui kaatri soetamine ja ülalpidamine ning oluliselt keskkonnasõbralikum valik liiklemiseks.”

Salakaval põhjarannik

Oleks ju imeline, kui suvel paistaks ainult päike ja merevesi püsiks kogu aeg soe. Eesti võib küll pindalalt olla väike, aga loodus on väga vaheldusrikas.

Merel aerutamine pole lihtsalt süstas istumine, vaid nõuab laialdasi teadmisi ja oskusi.

Kui Hiiumaa lõunaosas, näoga vastu Saaremaad, võib leida suvel kristallselge põhjaga merevett nagu troopilistes maades, mille soojus võib tõusta üle 25 kraadi, siis põhjarannikul, kus ka Viimsi poolsaar asub, võib vabalt keset suve merevee soojus langeda 4–5 kraadini. “Põhjarannikul on sügavust palju rohkem, idatuul puhub sooja veekihi tihtipeale pealt minema ning külmavee kerkega jahe merevesi võib tekitada paksu uduloori. Sellest tulenevalt võib Eesti merevee temperatuur ühel ja samal päeval eri paigus lausa kuni 20 kraadi võrra kõikuda. Minu jaoks see ongi Eesti võlu. Kunagi ei tea ette,”

lausub Rene. Ta lisab küll, et tavaharrastaja jaoks võib ootamatu merevee jahenemine olla halvaks üllatuseks. Kui õues on soe, kajakki istutakse lühikeste pükstega, võib jääkülm vesi kuumal päeval olla väga ohtlik. Ta lohutab siiski sellega, et paadi ümberminekuid esineb merel siiski suhteliselt harva.

Viimsis saab süsta ilusti vette lükata

Kõige tavapärasem koht meresüsta ehk kajaki sisselükkamiseks Viimsi kandis on Rohuneeme rannast natuke edasi asuv kiigepiis. Samuti pääseb merre Leppneeme sliipi pealt, aga ka Kelvingist, kui tõkkepuu alt läbi saab. Põhimõtteliselt igalt poolt, sõltub ka eesmärgist, kui kaugele või kuhu ning millise seltskonnaga minna soovitakse. “Algajate jaoks oleks kõige turvalisem minna aerutama Rohuneemest ümber Aegna saare. Kui midagi pealetuule küljel juhtub, kannab tuul sind randa tagasi ja allatuule küljes valdavalt tuult ja laineid pole. Samuti on Rohuneeme, Kräsuli ja Aegna vahel meri nii madal, et vabalt võib ka paadist välja tulla ning ühelt saarelt teiseni kõndida. Ümber Aegna saare on lihtne leida ka häid randumiskohi, sest seal on pikalt liivaseid rannu,” annab Rene nõu.

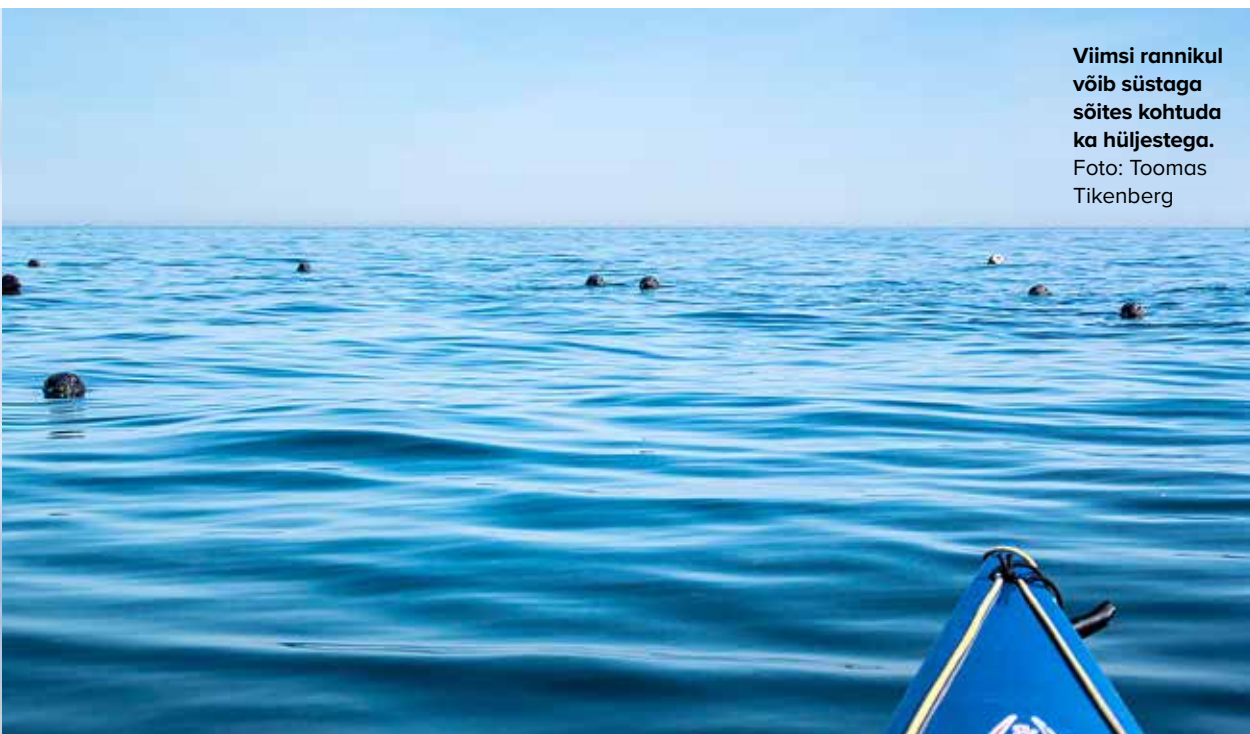
Ilusa ilmaga on võimalik sõita ka Prangli saarele, kuhu on Leppneemest otse umbes 7 km, ning ka Naissaarele, kuhu on linnulennult 10 km. Need vahemaad ei ole ülemäära pikad, kuid sobivad rohkem kogenud aerutajale. Algaja jaoks teevad Naissaare matka keeruliseks meretele jäävad suurte laevade liikluskoridorid. Ka Pranglini jõudmiseks peab arvestama nii heitlike tuuleolude kui ka läänekülje madala ja kivise rannikualaga.

Sõltuvalt sihtkohast ja planeeritava matka pikkusest soovib kogenud matkajuht eelnevalt kindlaks teha telkimis- ja lõkkekohtade olemasolu, samuti kehtivad looduskaitsealadel liikumis- ja grupi suuruse piirangud, vajadusel tuleb oma liikumine kooskõlastada keskkonnaametiga.

Ujumisoskus pole obligatoorne

“Otseselt pole süstasõitjal ujumisoskust vaja, aga kui üldse ujuda ei oska, on sul lihtsalt endal kõhe ja sa väga ei naudi merel olemist. Muidugi me anname päästevesti, kuid sellest veelgi olulisem on õige riieus, sest isegi 17–18-kraadises vees võib alajahtuda. Meil on olemas kalipsod ja kuivülikonnad,” räägib Rene. Organiseeritud matkadel juhib ja hindab riske matkajuht, kuigi

ja oled loodusele lähemal

Viimsi rannikul võib süstaga sõites kohtuda ka hüljestega.
Foto: Toomas Tikenberg

Tõeline puhkus.
Foto: erakogu

inimene on eelnevalt allkirja andnud. “Inimene annab allkirja, et ta oli nõus matkale minema. Kuid meie vastutame ikkagi kogu korralduse eest, minimeerides riske ja hinnates ohtusid,” selgitab ta.

Juba mitmendat korda meie vestluse ajal rõhutab matkajuht koolituse tähtsust. “Vahet ei ole, kas inimesed osalevad meie või mõne teise matkakorraldaja koolitusel. Omapäi merele minnes on suurim risk merevee temperatuur. Koolitustel räägitakse ilmast, varustusest, mida selga panna, milliseid kommunikatsioonivahendeid kasutada, tehnikatest, millega ümberminnekuid vältida. Paljud õnnetused oleksid olemata, kui inimesed võtaksid selle aja, et enne veele minekut vajalikke oskusi omandada. Jahi või kaatriga merele minnes istutakse 60 tundi klassiruumis ja pärast sooritatakse eksam, miks meresüstaga peaks teistmoodi olema. Samuti õpetame tehniliselt õigesti aerutama, sest ise jalgratast leiutades kulutatakse ülemäära aega ja võibolla ei jõutagi lahenduse ni,” sõnab Rene.

Ühene või kahene süst?

Välismaal käies olen näinud merel vaid ühekohalisi süstasid, Eestis esmakordselt sajandi alguses süstasõitu proovides paigutati meid ai-

nult kahestesse. Mis lugu sellega on? “Kahene süst on mingi Eesti kiiks,” naerab Rene ja selgitab erinevust. Ühene süst peab olema väga paras, et jõud üle käiks. Kuid sõitmist nauditakse seal hoopis rohkem ja see on tehniliselt palju põnevam. Kahest süsta võrdleb Rene tandemrattaga. Kui juba kahesed süstad on rannas ootamas, siis peab silmas pidama seda, et tagumine inimene võiks olla pigem kehakaalult raskem ning aerutama peaks võimalikult sünkroonis. Samuti kummutab ta müüdi, et kahesed lähevad vähem ümber. “See ei vasta tõele, ka suured laevad lähevad ümber. Arvatakse, et kaht algajat ühte paati paigutades on neil kergem alustada. Tegelikult võib tekkida kaks korda rohkem jama. Kui kahene peakski ümber minema, on rohkem inimesi päästa, rohkem vett välja pumbata, rohkem varustust kokku korjata. Meie teeme oma matku ainult ühekohaliste paatidega ning inimene peaks olema vähemalt 150 cm pikk. Kaalu ülempiiri pole, aga ta peab siiski süsta mahtuma,” ütleb Rene.

Alkohol ja meri kokku ei käi

Alkohol, veesport ja meri on teema, millele Renel on väga lühike vastus. “Alkoholi tarvitamisest põhjustatud õnnetusi, olgu tegu merel paadi

ümberminemisega või kaldal jala väljaväänamisega, kindlustus ei kata. Kõikidel sellistel juhtudel vastutab inimene ise,” koputab Rene inimeste südametunnistusele.

Kvaliteetsed ja vastupidavad süstad

Eestis valmistatakse meresüstasid, kuid Sea Kayaking Estonia tellib oma varustuse Walesist põhjusel, et need peaksid vastu ka väga rasketes oludes. “Me vajame oma pikade matkade jaoks eelkõige selliseid natuke robustsemaid süstasid, mida vajadusel ise parandada. Need peavad ka suuremaid kive kannatama ja pidama aastaid vastu. Mul kodus on üks süst lausa 1970-ndatest ehk sama vana, kui ma ise olen,” põhjendab Rene.

Tule koolitusele või matkale

Seakayakingestonia.com korraldab aeg-ajalt koolitusi ja matku ka Viimsis ning nendega saab ühendust võtta kodulehe kontaktide kaudu. Suvi on tihe ja broneeringuid täis, kuid huvi korral tasub igal juhul asja uurida. “Väga harva, kui keegi on meile öelnud, et ta enam mitte kunagi ei soovi süstaga merre tulla. Pigem ikka ollakse rõõmsad eneseületusest ja täiesti teistsugusest kogemusest,” kinnitab Rene lõpetuseks.

tasub teada

Millist ranna- ja meresporti Viimsis harrastada?

■ **Fansurf Surfikool.** Fansurf Surfikool Haabneeme rannas pakub lastele, noortele ja täiskasvanutele tegevust SUP-i, purjelauasurfi ja lohesurfi näol. Vajalik varustus antakse surfikooli poolt. Turvavarustusena antakse päästevest ning vajadusel soojahoidmiseks kalipso. Lisaks on võimalik varustust iseseisvalt rentida, samuti soetada surfipoest vajalikku. Suvel korraldatakse lastele ja täiskasvanutele erinevaid laagreid, samuti kursusi ja koolitusi. Igapäevaselt toimuvad laste ja noorte surfitreennid. Romantika huvilistele korraldatakse suvedatel suveõhtutel päikeseloojangu SUP-matkasid ning samuti on võimalik organiseerida sünnipäevi ja firmaüritusi.

Lisainfo: Risto Kõrgemägi, tel 5668 6766, info@fansurf.ee, www.fansurf.ee, FB: Fansurf Surfikool.

■ **Rein Ottosoni Purjespordikool.** Rein Ottosoni kuulsaimad õpilased kaksikvennad Tõnu ja Toomas Tõniste on toonud erinevatelt olümpiamängudelt hõbe- ja pronksmedali. Temanimeline purjespordikool on asutatud 1997. aastal, kuid purjetajaid on Rein Ottoson treeninud juba umbes 40 aastat. Spordikool pakub aastaringset huvialakoolitust ning huvitegevust. Kooli põhispordialaks on purjetamine, mille algõpetus toimub alates 7.–8. eluaastast Pirital.

Igal aastal alustatakse ühe laste algõppe grupiga, kuhu oodatakse 7–10-aastaseid lapsi ning grupi suurus on ümmarguselt 10–12 last. Purjetamisega alustades ei ole vaja omada mingit varustust, paadid ja päästevestid on spordikooli poolt. Algõpetuse faasis saavad lapsed purjetada Optimist paatidega, sõita SUP-lauaga ning käia kaatriga koos treeneriga merel. Pärast kaheaastast algõppe läbimist alustatakse võistlustega ning sihipäraste treeningutega. Siis on käes ka aeg, kus pärast Optimisti tuleb endale ise uus paat muretseda.

Lisainfo: Rein Ottosoni Purjespordikool OÜ, tel 506 6150, rein@ropk.ee, www.ropk.ee.

■ **Uku Kuusk Purjespordikool.** Miiduranna sadamas pakub purjetamisõpet Uku Kuusk Purjespordikool. Alustatakse A-st ja B-st. Mere ja purjetamisega tutvumiseks on programmis algkursus, mis sisaldab kaheksa kahetunnist treeningut. Nende 16 tunni jooksul selgub, kas keskkond on lapsele meeldiv, kas ta on veenimene ja soovib sellega edaspidi tegeleda.

Päris esimene treening algab kaldal, kus õpitakse selgeks purjeka osad, aga juba samas trennis käiakse ka ilma purjeta vee peal roolimist õppimas. Iga järgmise treeninguga korraldatakse õpitut ja tasapisi püütakse jõuda iseseisva purjetamiseni.

Algaja esimeseks paadiks on Optimisti tüüpi purjekas. See on mõeldud kuni 15-aastastele noortele, kel maksimaalseks kaaluks 55 kg.

Lisainfo: www.facebook.com/purjespordikool, ukulapsed@gmail.com.

■ **Rannavõrkpalli saab mängida Haabneemes ja Leppneemes.** Rannailmad ja võrkpall sobivad hästi kokku ning Viimsis on kolm väljakut, kus mängu nautida.

Leppneeme küla rannavõrkpalliplats asub lasteaia kõrval.

Laia liivarannaga Haabneeme rannas on kaks platsi, millest ühel saab mängida ka rannatennist. Haabneeme väljakute broneerimine on tasuline ning seda saab teha maksimaalselt kaks nädalat ette keskkonnas <https://app.booklux.com/book/viimsi>.

Samas Haabneeme rannas asuvad ka Fansurf Surfikool, restoran Oko ja Wöör rannakohvik.

KÜLASKÄIK Eesti suuruselt viies saar asub Viimsist ja Tallinnast linnulennult kümnekonna kilomeetri kaugusel. Arvestades pealinna lähedust, võiks arvata, et enamuse põhjaranniku inimesi on seal vähemalt korra käinud. Tegelikkus on aga hoopis midagi muud – esitage iseendale ja paarile tuttavale sama küsimus ning veendute, et Tallinna lähel pidevalt reidil ankrusse pargitud maalapile on jala tõstnud vähesed. Naissaar on Viimsi valla tõeline avastamata pärl, mille sära ja tegelikkust on alles viimastel aastatel hakatud laiemalt teadvustama.

23 km pikkune rannajoon pakub privaatsust ja paradiisisaare silmailu. Fotod: Martin Jaško

Naissaar – Viimsi avastamata pärl

Martin Jaško
avalike suhete juht

Ajaloost on teada vähe-
malt neli perioodi, mil
kogu saar militariseeri-
ti ning kõik seal elanud
inimesed sunniti oma kodudest
lahkuma. Suuremad deportee-
rimised-lahkumised toimusid Tsaa-
ri-Venemaa ajal aastal 1912 ning
seejärel teise maailmasõja lõpu-
eel 1944, mil saarel valdavalt ela-
nud rannarootslased põgenesid
punaterrori kartuses üle Lääne-
mere Rootsi. Kui 1930ndate aasta-
te lõpul elas saarel 404 inimest, siis
täna võib aastaringseid saareela-
nikke lugeda kahe käe sõrmedel.
Suvekuudel on pilt muidugi hoo-
pis teine ning Naissaarele leiab tee
üha enam huvilisi. Kohalike silmis
toovad turistid nii hädavajalik-
ku teenistust kui tekitavad mõni-
kord ka oma hoolimatu käitumise-
ga saare tundlikule ökosüsteemile
kahju. Õnneks on ebaseaduslikke
juhtumeid siiski vähe ja inimesed
oskavad hinnata nii saareelanike
külalislahkust kui ka puutumata
looduse haprust.

Kuidas saarele saab

Naissaarele sõitmine ei ole keeru-
line, kuid vajab mõningast planeer-
imist. Sõidugraafikujärgne laeva-
ühendus on saarega suvekuudel.
Talvel pääseb sinna üksnes ühe
jääklassi laevaga ja seegi võima-
lus on vaid ametlikel püsielanikel.
Naissaare ja Piritä või Lennusada-
ma vahel sõidab suvel mitu laeva-
firmat vähemalt kuue alusega (Ve-

nus, Katharina, Hannibal, Kalk,
Monica ja Elina), täpseima in-
fo saamiseks väljumiste kohta tu-
leb külastada reederite kodulehti
või helistada otse kaptenile. Tosi-
na inimese suuruse reisiseltskon-
naga tasub juba terve laev bronee-
rida, sest nii tuleb soodsam ja ka
väljumisaegu saab paindlikumalt
sättida.

Selle loo kirjapanemise tarbeks
ja saarega tutvumiseks valisime
koos Viimsi vallavanema Illar Le-
metiga ühe maikuu laupäeva. Li-
gikaudu poolteist tundi rahulik-
ku laevasõitu ning jõuamegi hiljuti
renoveeritud Naissaare sadamasse.
Tallinna lähedus ja hobipaatide ar-
vu kiire kasv on muutnud Naissaar-
e üheks purjetajate ja kaatrioma-
nike meelispeatuspäigaks. Juunist
augustini on sadam sedavõrd po-
pulaarne, et vaba koiha leidmi-

seks tuleb enne faarvaatrisse sise-
nemist sadamakapteniga eelnevalt
ühendust võtta. See on ka üks saa-
reelanike murekohti – kui enamu-
sele on paadisõit mõnus hobi, siis
Naissaare inimesele samavõrd iga-
päevane vajadus kui mõnele tram-
miga tööle minek. Igatahes oota-
vad saarlased, et sadamat haldav
AS Saarte Liinid tagaks kohalikele
alustele kõikohad sõltumata turis-
tide kõrghooajast.

Meri on lähivalt sees kõigis Nais-
saart puudutavates juttudes. Nii võ-
tab saarevanem Toomas Luhaäär
juba sadamasse vastu tulles kohe
teemaks randa mälestusmärgi ra-
jamise. “Oleme randa toonud kaks
tsaariaegset haalamispõli võim-
sat ankrut, mis siitsamast lähedalt
põhjast välja tõmmatud. Nendest
ankrustest ongi plaan teha vääri-
kas ausammas neile, kes võõrvõi-

Suvekuudel
pääseb saarele
kuue tsarter-
reise tegeva
mootorlae-
vaga.

mu surve on olnud sunnitud saa-
relt lahkuma ja mis kannaks endas
sõnumit, et igaljuhul on õigus ank-
rupaigale. Saare inimesed on pida-
nud siit mitmeid kordi minema ja
vähesed saanud võimaluse naasta.
Loodetavasti on nüüd ajad lõplikult
pöördunud ja siia oma kodu raja-
vad inimesed ei pea kunagi saarelt
vägivaldselt lahkuma,” lausus saa-
re vanem.

Võimalused saare avastamiseks

Saarel ringi liikumiseks on parim
viis jalgratas, mille saab igaüks
mööduka tasu eest sadamast ren-
tida. Asfaltteid saarel pole ning ka
enam-vähem kõva kruusapinnase-
ga lühikese teejupi võib leida üks-
nes Lõunakülalt. Kuid looduslikud
metsateed on ka kondimootoriga
mõistlikult läbitavad. Alternatiiviks
on saada kokkuleppele mõne saa-
reelanikuga, kelle džibi kasti ul-
jalt tuhiseda või siis juba suurema
seltskonnaga liikuda nõukogude-

aegsete sõjaväe veoautodega. Väi-
kesaartel kehtivad omad reeglid
ning kastis sõitmist ei pane siin ka
politsei pahaks. Samuti ei pea saa-
rele toodud masinad tehnilist üle-
vaatust läbima ning muidu tüübi-
kinnitusest jäänud parempoolse
rooliga Inglismaalt toodud maas-
tikauto täidab siin oma ülesande
100%. Vaatamata seadusega luba-
tud erisustele on saarerahvas väga
ettevaatlik ning külastajatele loe-
takse enne kasti minekut korrali-
kud ohutussõnad peale.

Tegelikult on saarel veel üks
transpordiviis. Enam kui sajand
tagasi ehitusmaterjalide ja hiljem
meremiinide transpordiks rajatud
kitsarööpmeline raudtee on täna-
seks osaliselt taastatud. Omapärase
rongiga saab sõita sadama ja Män-
nikuküla vahelisel teelõigul. Siin-
kohal on sobilik teha suur kum-
mardus eelmisel aastal taevastele
teedele uitama läinud legendaar-
sele naissaarlasele Peedo Lehtla-
le ehk rahvasuus lihtsalt Petkale,

Rannakaitse-
patari 10A
katakombides
on üles seatud
fotonäitus.

tänu kellele seisis viimastel aasta-kümnetel saare veduritel ja raudteel hing sees. Puhka rahus, Petka!

Rohelise energiaga saar

Naissaare inimestele pole vaja elektrienergia ja vee säästmist või prügi sorteerimist õpetada, sest need teadmised on ühed esimesed, mis selgeks saadakse. Alustame elektrivõrgust või täpsemini öeldes selle puudumisest. Saarel teeb igäüks elektrit ise – kes generaatoriga popsutades, kes päikese-paneele katusele laotades, kes tiivikuga tuult püüdes.

Saarevanem Luhaäär on plaan varrukast võtta: “Praegu on meil saarel elektritootmisega justkui Mao-aegses Hiinas, kui igas talus oli oma rauasulatusahi. PPA radarjaama, RMK looduskeskuse ja AS Saarete Liinide sadamataristu tarbeks on ehitatud autonoomsed energiatootmisüksused, kus mürisevad võimsad diisलगeneraatorid. Üksikmajapidamised toodavad elektri samuti ise. Terve talupojamõistus ütleb, et see pole mõistlik ega jätkusuutlik. Saarele tuleks rajada terviklik energiasüsteem ning usun, et selleni jõudmine pole pelgalt unistus, vaid üksnes aja küsimus. Lõunas on lagedamad alad ja hea päikest püüda, põhjarannikul ideaalne koht tuulikutele, saare keskele võiks sobiva tehnoloogiaga salvestusjaama rajada, kasvõi vesiniku baasil. Nii oleks loogika paigas ja võidaksid kõik saare elanikud, kellest enamus kasutab elektri toomiseks päikesepaneeli ja on juba täna tehniliselt valmis ühilduma loodava elektrivõrguga. Naissaarest võiks vabalt kujuneda täiesti autonoomse rohelise energiaga saar.”

Veevarustusega on vastupidi, sest tsentraalset torusüsteemi ühe elanikuga ruutkilomeetrile rahvastikutihedusega saarele naljalt ei raja. Tänapäeval on võimalik loodussäästlikult ka mitme majapidamise peale ühiseid väikseid puurkaevusid rajada ning eeloleval suvel ongi plaanis saarele puurmasin tuua ja joogivee probleemi leevendada. Mis aga prügis peab, siis kõik, mis saarele tuleb, peab sealt ka lahkuma või lodussäästlikult taaskasutusse jõudma. See teadmine tasub iga väikesaart külastaval inimesel kõrva taha panna, et oma prügi tuleb alati ise mandrile tagasi viia.

Märkimisväärne militaarne ajalugu

Naissaare kõigist vaatamisväärsustest kirjutades saaks enne leheruum otsa, kui jõuame saarele ringi peale teha. Seega piirdume põhiliste kohtadega, mida lihtsalt peab külastama.

Kõige võimsam ja kindlasti number üks turismiobjekt on tsariaegsed Peeter Suure rannakaitsepatareid. Tegemist on massiivsete militaarehitistega, millest enam-vähem algupärasel kujul on säilinud vaid saare põhjaosas asuv patareid number 10A. Poolteist meetrit paksude seintega monoliitbetoonist valatud hoone katusele plaaniti kaks 14-tollist ehk 356 mm läbimõõduga massiivset suurtükki. Ühes Soomes asuva sõsarpatareiga kattis suurtükkide laskeulatust piisava ala, et laevaliiklus lähel täielikult kinni panna. Tänapäevagi mõistes grandioossete ehitiste rajamisse investeeris tsariarmee üüratuid summasid, kuid sõjali-

Naissaar

- 1075 Terra Feminarum, 1250 Narigeth, 1297 Nargheten, 1348 Nargheysen, 1433 Narieden, 1506 Nariöö, 1732 Naissaar
- Pindala: 19 km²
- Rannajoone pikkus: 23 km
- Kõrgeim koht: Kunilamägi 27 m
- Elanikke: Lõunaküla 13, Tagaküla 8, Väike-Heinamaa 1
- Naissaarele saab sõita laevadega: M/L Kalk (tel 5682 1600, www.nicesaar.eu), M/L Monica ja M/L Elina (tel 514 5118, www.monica.ee), M/L Venus ja M/L Katharina (tel 503 2321, www.sunlines.eu), M/L Hannibal (tel 5199 9460, www.hannibalireisid.ee)

selt jäid need kasutamata ning lasti ehitajate poolt oktoobrirevolutsiooni joovastuses lihtsalt õhku. Kel rohkem ajaloohuvi, siis soovitan guugeldada Madruste ja Ehitajate Nõukogude Vabariiki ning leiab omajagu põnevat lugemist 1917. aasta detsembrist paari kuu jooksul end iseseisvaks kuulutanud ja Naissaarel märatsenud anarhistlikest mereväelastest.

Õnnelikul kombel säilis just patareid nr 10A, kuna poolvalmis ehitisse ei olnud veel laskemoona jõutud sisse viia. Eesti iseseisvumisel tegutses sõdadevahelisel perioodil hoones väidetavalt kaitseväge salajane baas ning nõukogude ajal peiliti siit Läänemerele liikuvaid allveelaevu.

Täna on rannakaitse patareid hoone erakätes ning selle ettevõtlikud omanikud rajanud maa-alustesse katakombidesse äärmiselt põneva näitusekompleksi. Koos giidiga on võimalik külastada 680-tonnist metallist laskealust, mille peal suurtükid pöörasid. Enam kui sada aastat roostetanud metallkolakas annab ehedalt aimu tulejõust, mis mehepikkuseid mürske 35 kilomeetri kaugusele lennutama pidi.

Tuletornist Taani kuninga aiani

Saare põhjatippu jääb Naissaare tuletorn, mida on tänaseks juba ligi

nelikümmend aastat töös hoidnud Naissaare Kolja. Tuletorn on külastajatele avatud ja neil, kel majakavahi lahkkel loal on õnnestunud tippu ronida, avaneb hunnitu vaatepilt Soome lahele, majesteetlikule saarele ning Tallinna siluetele hoopis uue rakursi alt.

“Tulin noore mehena Eestisse, sest hing ihkas mere äärde. Nii ma Naissaarele sattusin, siin abiellusin ja pere löin. Tuletorni hooldamine on olnud minu elutöö. Omal ajal oli tuletorn kogu Läänemere idakalda üks parimaid, seda nii toimimise kui ka väljanägemise osas. Kunagi töötas torni juures kaheksa inimest, nüüd olen ainult mina jäänud,” lausub Ukrainas sündinud rõõmsameelne Kolja, kes on ka tänaseks kõige kauem püsivalt saarel elanud kohalik.

Kolja tütar on oma perega linna kolinud ning lapselaps käib Tallinnas koolis. Küll aga elab saarel püsivalt üks perekond, kus kasvab koolialine laps. Naissaarel kooli pole ning neljanda klassi poisil tuleb tarkust üle mere teisel saarel Pranglil nõutamas käia, kus ta on kohaliku põhikooli üks viiest õpilasest. Suurem osa õppimisest toimub üks internetis, mistõttu on koolinädalad sõpradega Pranglil oodatud vahelduseks. Naissaare äräloigatust muust maailmast ilmestab hästi asjaolu, et saare mobiililevis valitsevad suured augud. Üheks vähestest kindla andmesidega kohaks on sadam, kuhu saare ainus õpilane koolitööde tegemiseks pea iga-päevaselt oma sammud seab.

Saare keskel asuv Taani kuninga aed on imeilus paik pikniku pidamiseks. Kui muidu katab täielikult looduskaitsealust saart valdavalt ürgmets, siis siin võib tunda kunagise pargi õhustikku ja maastikus tajuda lagedamaid alasid. Taani kuninga aiaist mõnekümneminutilise jalutuskäigu kaugusele jäävad ka praeguseks hävinud miinilaod, mis poole sajandi eest varjasid plahvatusjõudu, millesarnane oleks õnnetuse korral osa Tallinnagi minema pühkinud.

Sadama ja Männiküla vahel sõidab kitsarööpmeline rong, mille seadis sõidukorda Viimsi Rannarahva muuseum.

Lõunaküla kinomajas on valla toel taastatud punalaevastiku motiividega fresko.

Saarevanem Toomas Luhaäär.

Naissaare tuletorni hinnati omal ajal üheks Läänemere parimaks.

Naissaare muuseum asub niinimetatud Karjala majas, millesarnaseid Soome riik sõjareparatsioonidena Nõukodule Liidule andis.

Kabel ja kinomaja

Naissaare suurim küla on Lõunaküla ehk Suurküla. Siinseks peamiseks vaatamisväärsuseks on lihtsa arhitektuuriga, kuid samas väga kodune ja ehe Naissaare Püha Maarja kabel. 1934. aastal ehitatud kirik taaspühitseti 2018, kui tseremonial osales saart külastanud Rootsi kroonprintsess Victoria abikaasaga.

Lõunaküla tänavapilti ilmes-tavad ühetaolised nägusad puust majakesed, mille Soome riik teise maailmasõja järel reparaatsioonidena Nõukogude Liidule tarnis ja kuhu asusid elama sõjaväelased. Ühes sellises algupäraselt säilinud mõnekümneruutmeetris majas tegutseb praegu Naissaare muuseum. Hoones on välja pandud peamiselt saarelt leitud põnevaid esemeid ja ohutuks tehtud laskemoona. Just meremiinid on Naissaare üheks tunnusesemeks, sest neid ladustati siin okupatsiooniaastatel tuhandetes.

Lõunakülas asub nõukogudeaegse ehitisena kinomaja, mille siseseina ehib Viimsi valla poolt taastatud ajastutruu fresko. Saarevanema Toomas Luhaääre sõnul oleks hästi säilinud hoone uuesti kasutusse võtmine täiesti mõeldav, kui tehnikasse investeerida. “Suvekuudel kinonäitamise kohana on hoone täiesti arvestatava potentsiaaliga. Miks mitte korraldada siin näiteks Tarkovski filmide õhtuid, kohana omavad need ruumid omaette lisaväärtust.”

Kultuur elab Naissaarel

Paljuski tänu maestro Tõnu Kaljuste eestvedamisele on Naissaar tuntud ka kõrgkultuuri ürituste toimumise kohana. Sisuliselt oma koduaias on Tõnu Kaljuste rajanud Omari küünina tuntud etenduspaiga, kus toimuvad ka saare kultuuri-elu lipulaeva Nargenfestivali suvised kontserdid.

Põhjust sel suvel Naissaarele minna on palju. Nii plaanib Viimsi Rannarahva muuseum esimest korda saarel korraldada Rannarahva festivali. 10. juulil toimuv sündmusel on kavas erinevad kontserdid, orienteerumismäng saarel, ühislaulmised, viikingite etteasted, kahuripaukude tegemine ja päeva lõpetab ansambel Regatt. Kõigi laevafirmadega on räägitud ning tol nädalavahetusel toimub sõite mandri ja saare vahel eriti tihedalt. Samal ajal on Tallinna lahele oodata ka ajalooliste purjelaevade regatti, mis lisab festivalipäevale erilist pidulikkust ja töötab igale merehuvilisele silmailu pakkuda.

Naissaare ootab külalisi. Tule ja avasta Viimsi kõige paremini hoidud pärl ning toeta elu väikesaartel!

■ Lisainfot Naissaare kohta leiad www.naissaar.ee.

Sadamakapten Viktor Palmet: kogemused tulevad pikkamööda

SADAMAKAPTEN Nii nagu on kapten igal laeval, on kapten ka igal sadamal. Leppneemes ja Kelnasel peab sadamakapteni ametit Viktor Palmet, kes räägib lähemalt oma ametist ning jagab pisut nõu algajatele meresõitjatele.

Merilin Piirsalu
Viimsi Teataja toimetaja

Merepisiku sai Viktor Palmet Leningradi kõrgemas merekoolis, kuhu pärast keskkooli lõpetamist 1972. aastal õppima läks. “Sealsed õppejõud olid oma ala fanaatikud, Nõukogude Liidu parimad, ning õppimine oli popp. Ka meri oli siis sinisem,” muigab ta. Pärast merekooli lõpetamist seilas praegune sadamakapten suurel merel ja töötas kaubalaevadel erinevatel ametipostidel, alustades tüürimehest ja lõpetades kapteniga.

Töö tõi Viimssisse

Viimssisse tuli Palmet aastal 1986, kui alustas Kirovi näidiskalurikolhoosis eksperimentaalse laevaremonditehase direktori asetäitjana. See oli üldse tema esimene tööpost kuival maal. Hiljem töötas ta veel samas Oskar Kuuli abina ja abitootmise osakonna juhatajana. “See oli minu elus väga huvitav periood ja muljetavaldav kogemus. Otse minu silme all arenesid Viimssis mitmed tollal väga innovatiivsed ettevõtted, mille toodang oli minev kaup nii Nõukogude Liidus kui ka välismaal,” meenutab ta.

Nõukogude aja lõppedes töötas mees mõnda aega välisriikide laevandusfirmades laevajuhina, kuid 2005. aastast on ta olnud Viimssi vallavalitsuse halduses olevate Leppneeme ja Kelnase sadamate kapten. “Sadamakapten on amet, mitte kvalifikatsioon. Sadamakapteniks ei õpetata, sest see baseerub laevajuhi kvalifikatsioonil. Enne tuleb aastaid merd sõita, saada vanemtüürimehe või laevakapteni diplom, sest ilma selleta ei kinnita veeteede amet kedagi sadamakapteniks,” selgitab ta tausta.

Sadama neli tugisammast

Nagu meretöös ikka, ei ole ka sadamakapteni ametis rutiini, aga teadmised peavad olema laialdased. Viktor Palmet tõdeb, et üldiselt püsib iga sadam neljal toel ning sadamakapten peab teadma nendest kõike.

Esimeseks oluliseks lüliks selles ahelas on sadama tehnilised tingimused – veeala, sügavused, muulid merelainetuse kaitseks, kaid, kaldarambid, turvapiirded, valgustus, reovee vastuvõtt, tankla jne. Teiseks tugipunktiks on sadama ekspluatatsioonilised tingimused – miliseid laevu vastu võetakse ja kuidas saab neid sadamas teenindada. Selle punkti juures nendib sadamakapten, et alati tuleb ette ebaseaduslikke olukordi, kus peab lähituma põhimõttest: kui kuidagi ei

saa, siis kuidagi ikka saab, arvestades samas ka head merepraktikat ehk paljude aastatega paljude meresõitjate poolt loodud tavade kogumit.

Kolmanda tugisambana toob ta välja tehnoloogilised tingimused. Just tehnoloogia on see, mis eristab üht sadamat teistest, teisisõnu tähendab tehnoloogia teenuste kvaliteeti. Neljandaks oluliseks sadama töö toimise osaks on navigatsioonilised tingimused ja ohutusmeetmed. “Kui sadamas kasvõi üks nendest neljast lülisest lonkab, tekib probleem probleemi otsa,” sõnab kogenud meremees.

Samas tõdeb ta, et päriselt ilma probleemideta ei saa üheski töös ja see teebki tegelikult asja huvitavamaks. “Kõige huvitavam on, kui suudad probleeme ette näha ja leida ennetavaid lahendusi. Päris hea tunne on, kui juhtkond realiseerib pakutud ettepanekud nii, et sadamas on mõnus olla, ohutu ja turvaline ning kõik toimib justki märkamatu,” ütleb ta.

Kogemus tuleb pikkamööda

Kuigi nüüd toimetab Viktor Palmet enamasti maa peal ning merele eriti ei kipugi, on tal kogemust nii palju, et algajatele meresõitjatele on hea nõu alati varnast võtta. Ta jagab ka siinkohal mõned soovitusel. “Merele mineku eel tuleb eelseisev teekond läbi mõelda ning jätta minemata, kui on väikegi ebakindlus, et selles olukorras jõud üle ei käi,” sõnab Palmet. “Igal juhul tuleb tunda oma laeva võimekust. Enne veesõiduki kasutamist kontrollida kõike ikka ja jälle, kaasa arvatud sidevahendeid. Sidevahend tuleb seadistada kiireks abikutsumiseks, sest hädaolukorras ei ole selleks enam aega,” hoiatab ta ning lisab: “Meresõidukogemus tuleb pikkamööda, mitte ühe suvega. Samuti tuleb kogemus alati lihtsamalt keerulisema suunas, vastu-

Viktor Palmet on Viimsi sadamates toimetanud üle viieteist aasta.
Foto: erakogu

pidiselt juhtuvad vaid äpardused ja ka õnnetused.”

Väga tähtis on tema sõnul väikelaeva kaptenil aru anda, et ainult tema vastutab merel kõigi ja kõige eest. “Keegi teine laevas ei otsusta ega ole ka kunagi süüdi – ainult sina ise. Kui oled läbinud väikelaevajuhi kursuse ja saanud tunnistuse, tähendab see vaid seda, et nüüd oled valmis õpingute alustamiseks ja treenimiseks. Õpiaeg on pikem, kui arvatakse,” kinnitab tema kogemus.

Suvele vastu

Usutavasti avaneb sel suvel paljudel meresõpradel oma meresõidukogemuste pagasit tublisti täiendada. Viktor Palmet loodab, et koroonapandeemia taandub ning sadamatesse saabuvad paljud meresõitjad nii kodumaalt kui ka väljastpoolt. Seda ka Viimssis, kus on kohti, kuhu tulla, aga kindlasti on perspektiivi veel rohkemaks. “Möödunud aastal renoveeritud Naissaare on praegu üks kõige populaarsemaid mereturismi sadamaid Eestis. Kelnase sadamas toimus möödunud suvel näiteks paadikontsert, aga tahaks näha rohkem huvitavaid ja uusi üritusi.

tore teada

Pildikesi sadamakapteni elust

Sadamakapteni ametis on Viktor Palmet kokku puutunud iga-suguste olukordadega. Palusime neist mõned erilised välja tuua.

■ **Erakordne.** Mõne aasta eest sõitis reisilaev Leppneeme lähistel kividele ja kohe süüdistati Viimssi valda, et miks on laevateel tähistamata kivid. Otsemaid saadeti koos pretensiooniga valda kopsakas arve. Ekspertid tegid laeva liikumise navigatsioonilise analüüsi, mille tulemusel nõustus laevafirma, et süüdi oli tõesti laeva kapten, ning pretensioonist loobuti.

■ **Meeldejääv.** Leppneeme ja Kelnase sadamad renoveeriti täies mahus ligi 12 aastat tagasi, kusjuures süvendustööd ning uute kaide ehitus tehti kuivmeetodil. Selleks rajati nn kuiv sifoon ja sadamad pumbati veest tühjaks. Minu silmad polnud sellist asja varem näinud.

■ **Natuke naljakas.** Kord hommikul Naissaare sadamas olles saabus kõne, et laev tõi küll Naissaarele, kuid kai pealt edasi saarele ei saa, sest kai ääres on metssea kari kibuvitsamarju söömas. Praegu tundub naljakas, kuid tollal pigem mitte.

■ **Harukordne.** Kunagi juhtisin muude tööde hulgas Viimssi valla kaatrit ja hõljukit. Kord talvel, kui liinilaev jää sees Pranglile ei sõitnud, tuli 23 meetri pikkuse kaatriga vedada saarele toiduaineid. Saarerahvas tuli saanidega jääpiirile kaatritele vastu.

Leppneeme sadamast võiks kunagi saada viimsilaste üks meeliskohti, nagu Tallinna teises otsas on Kaku-mäe sadam,” mõtiskleb Viktor Pal-

met ning sõnab lõpetuseks: “Ilmatargad igatahes ennustavad, et tänavu tuleb ilus suvi. Soovin kõigile head jätkuvat merehooaega!”

Ole sadamas viisakas!

- Sisene sadamasse ja välju nii, et sinu paat ei tekita liikumisel lainetust, mis häirib kai ääres seisvaid aluseid.
- Ära “pane pidu” oma paadis või kail, see häirib teisi, kes soovivad puhata. Sadamas või naabruses on selleks sobivamaid kohti.
- Järgi sadamas hoiatavaid ja keelavaid märke.
- Ole abivalmis, kui sinult palutakse abi või paku seda ise.
- Ära ignoreeri teiste õpetusi, pigem analüüsi neid, äkki on neis iva. Tavaliselt on.

Viimsi kuldsete käte ja teadmistega paadimeistrid

MEISTRID Rannakülade elanikele on merelkäimine olnud aegade algusest olulisim elatise teenimise allikas ning heade paadimeistrite töö seega kõrges hinnas.

Merilin Piirsalu
Viimsi Teataja toimetaja

Pärimusena on meieni kandunud teadmine Leppneeme kuulsast paadi- ja võrgukuuride

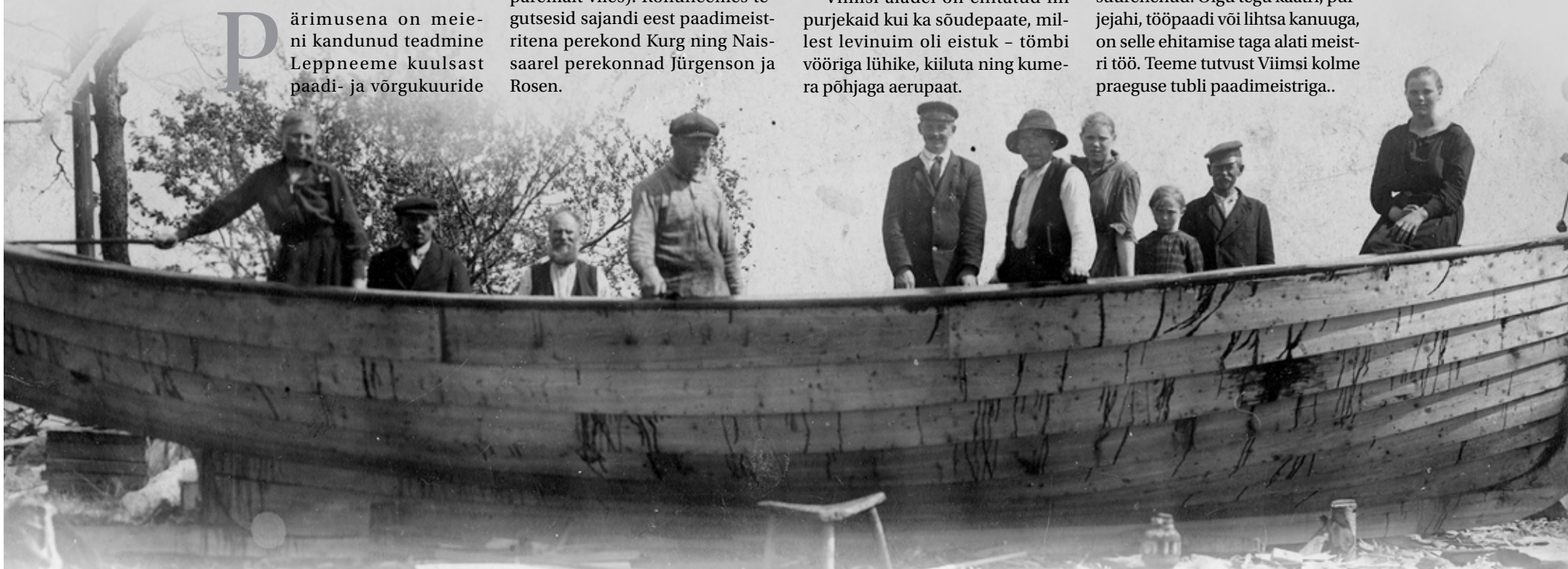
ehitajast Pihlaka talu peremehest Jaan Laurist.

Teine sama küla tuntud paadi-meister oli Katku talu Jaan (fotol paremalt viies). Rohuneemes tegutsesid sajandi eest paadimeistritena perekond Kurg ning Naisaarel perekonnad Jürgenson ja Rosen.

Piirkonna kuulsaim paadimeistrite dünastia pärines Aksi saarelt, kus terve Aksbergide suguvõsa valmistas erinevaid paate.

Viimsi aladel on ehitatud nii purjekaid kui ka sõudepaate, millest levinuim oli eistuk – tõmbi võõriga lühike, kiiluta ning kumera põhjaga aerupaat.

Tänapäeval on paadi omamine muutunud jõukohaseks pea igale inimesele ning ka viimsilaste huvi hobialuste vastu on hüppeliselt suurenenud. Olgu tegu kaatri, purjejahi, tööpaadi või lihtsa kanuuga, on selle ehitamise taga alati meistri töö. Teeme tutvust Viimsi kolme praeguse tubli paadimeistriga.

saame tuttavaks

Eestist maailmamerele

Puidust paatide ja jahtide ehitamisele spetsialiseerunud **Eiki Keert** on endine purjetaja. Aastatel 1971–1993 töötas ta Pirital asunud Tallinna Spordilaevade Eksperimentaaltehas, millesarnaseid oli tol ajal Nõukogude Liidus vaid kolm. Seejärel suundus Eiki 10 aastaks Inglismaale jahitekke ehitama. Ka praegu seisab meistri Rohuneeme töökojas üks kunagise olümpiaklassi Draakon-tüüpi purjejahi kere, millele Eiki käsitööna tiigipuust pealistekki laob.

“Ühe Draakoni teki ladumiseks kulub kaheksa nädalat ja materjaliks läheb vaja väärispuitu. See pole odav lõbu ning samas ka põhjus, miks nõudlus traditsiooniliste puidust jahitekkide järele tervikuna väheneb. Siiski jääb alati mingi hulk inimesi, kelle jaoks on paadi materjalina oluline naturaalne puit ning meistri nimi,” räägib Eiki Keert.

Täna seilab meistri käe all valminud paate ja jahte maailma eri paigus kuni Jaapani, Saksamaa ja Inglismaani välja, rääkimata kodusest Eestist.

Eiki Keerti töökotta on põhjust sammud seada kõigil eelkõige puidust paatide omanikel, kelle alus vajab renoveerimist või lihtsamat remonti. Temalt saab tellida ka eksklusiivse 4,5-meetrise aeru- ja mootorpaadi EIX450. Klinkerplangutusega mahagonist paat on ühtlasi nii härrasmehe tarbeese mereleminekuks kui ka nutikas investeering järgmistele põlvetele.

■ **Eix OÜ** (www.eixboats.ee, tel 525 0420, e-post eixkeert@hotmail.ee).

Foto: erikogu

Rätsepatööst iseehituskomplektideni

Rohuneeme paadimeister **Margus Rebane** võib oma töö üle samuti heameelt ja uhkust tunda, kuna juuni alguses sai merekonteinerisse pakitud ja New Yorgi poole teele saadetud uhiuus käsitööna valminud puidust purjejah.

“Inimene, kes ostab eritellimusel valmis- ja paadi, on ka ise väga eriline. Internetist leiab tuhandeid paadimudeleid ja -jooniseid, mille hulgas sobivaima valimiseks võib huvilisel kuluda aastaid. Mõte küpseb ja küpseb ning ühel hetkel tellitakse endale täpselt selline paat, nagu hing ikkab,” kirjeldab Margus paadiostja loogikat, kelle jaoks on oluline aluse unikaalsus ning valmistamise materjal.

Lisaks rätsepatööna valmivatele puidust purjekatele saab Marguselt tellida alumiiniumist eriprojekti järgi tehtud paate. Kui paat on ühe kindla meistri käe all valminud, siis võimalusel tul-lakse seda ka aastakümneid hiljem sama tegija juurde kas renoveerima või ümber ehitama.

Margus arendab ka uuenduslikku ja siinkandis veel vähelevinud suunda – paatide iseehituskomplekte. Koduhoovis oma käega kokku pandud meresüst, matkakanuu või väiksem purjekas on jõukohane projekt igale käsitööhuvilisele ning Rohuneemel valmivad kõiki juppe ja materjale sisaldavad komplektid teevad taolise ettevõtmise alustamise palju lihtsamaks.

■ **JR Craftyard OÜ** (www.jrcraftyard.ee, tel 5342 3180, e-post margus@jrcraftyard.ee).

Kajakide tippklass

Hoopis teise kaliibriga paadiehitaja on Zegul Kayaks, mis on üks osa suurest Tahe Outdoors grupist, kus aastas toodetakse Eesti mõistes üüratu kogus – kümneid tuhandeid – süstasid ja kanuusi, millest valdav enamus müüakse Euroopas ning Põhja-Ameerikas. Paarküm-mend aastat tagasi väikefirma alustanud ettevõtmine on tänaseks oma Viimsisse koondunud tootmise ja rahvusvaheliste omanikega kujunenud üheks Euroopa juhtivaks kajakivalmistajaks.

Ettevõtte tegevjuhi **Kristjan Prantsi** sõnul on tootmises praegu kõige kiiremad ajad, sest reisipiirangud on nõudlust veesporti vahendite osas kasvatanud, mistõttu firma laieneb ja otsib lisa-tööjõudu. “Vaadatuna ambitsioonikusele peame end ise jätkuvalt käsitööpaatide firmaks. Komposiitmaterjalist kajaki valmistamise tehnoloogia nõuab õppinud paadimeistri oskusi ning ka komplekteerimisel saame oma toodete kõrge kvaliteedi tagada vaid heade töötajatega. Meil on ametis ülikogenud meistreid, kes on paate ehitanud ja arendanud tänaseks juba ligi 20 aastat,” räägib Prants.

Koostöös Wanderlusti matkajuhtidega on ettevõtte pannud kokku matkasarja Zegul Roadshow, millega tuuritatakse mööda erinevaid Eesti veekogusid ja viiakse Zeguli süstad inimestele lähemale. Kokku toimub 14 juhendatud SUPi- ja süstamatka, mis sobivad nii algajatele kui ka kogemusega sõitjatele. Täpsemalt tasub matkakalendrit uurida veebilehelt www.wanderlust.ee.

“Kohtume vee peal!”

■ **Zegul Kayaks OÜ** (www.taheoutdoors.ee, tel 600 8969, e-post info@taheoutdoors.com).

Fotod: Martin Jaško

Prangli, Keri ja Aksi – paradiisisaared koduukse all

Aksi saarel võib vaateid imetlema jäädagi. Fotod: Merilin Piirsalu

KÜLASKÄIK Väikesed saared Prangli, Keri ja Aksi on mandrile küll väga lähedal, aga elurütm on neil hoopis teine. Ajavoolu ei saa saartel peatada, aga veidikene aeglasemalt saab selle tiksuma panna küll. Tõdesime seda koos vallavanema Illar Lemettiga, kui ühel juunikuu päeval saarte eluga tutvumas käisime.

Merilin Piirsalu
Viimsi Teataja toimetaja

Prangli valdusi tutvustavad saarevanema kohusetäitja Terje Lilleoks ja sadamavaht Tae Laurand. Nagu tegusate inimeste puhul ikka, pole nimetatud sugugi nende ainsad ametid. Terje on ametis Prangli saare kiirabipunktis ja Tae tegutseb päästjana, lisaks peab ta oma hoo vi peal talurahvamuuseumi ja loodusmaja. Samuti on mõlemal oma suveniiri- ja käsitööpood. Tae väike kauplus asub Kelnase sadamas ning seal on müügil kohalike käsitöömeistrite toodang, alustades pehmetest ja kirevatest villastest sokkidest ja lõpetades põnevate ölakottidega. Terje pood paikneb Prangli “peatänavas” ääres tema koduhoovis ja seal pakutakse müügiks peamiselt kohapeal valmistatud puidust suveniire, olgu kas silmailuks (küünlajalad, ehted) või tarbeasjadeks (lõikelauad, võinoad, seinakellad). Kindel on aga see, et mujalt sarnast kaupa naljalt ei leia.

Pika ajalooga kirik

Prangli saar on nii väike (6,44 km²), et kes soovib, saab sellele ka jalgsi tiiru peale teha, aga kes ihkab midagi põnevamat, võib tellida kohalikest ringsõidu džiiibiga. Meie valime selle teise võimaluse, sest kui tihti siis ikka õnnestub Eestimaa pinnal lahtises autokastis sõitu nautida. Sadamavaht Tae istub rooli ja viib meid kõigepealt Prangli Laurentsiuse kirikusse.

Kirik on väike ja armas valge

puitehitis, mis asub külast eemal kadakate vahel ning ehitati siia 1848. aastal Soomest kohale toodud palkidest. Kirikutorni ehitamist rahastas toleaeagne mõisnik, kelle tarbeks rajati kirikusse koguni oma loož, ning see kõrgub seal senini. Pühakoda igapäevaselt avatud ei ole, aga vahel toimub seal mõni väiksem kontsert ning kirikupühade ajal peetakse mandrilt tulnud õpetaja juhatusel jumalateenistusi. “Talvel toome kirkusse jõulupuud, aga mitte kuuse, vaid männi, sest kuuski meil saarel praktiliselt enam ei kasva. Üksikud, mis on, on elanike enda istutatud. Kuusemets on siin olnud küll, aga see põletati umbes 300 aastat tagasi Rootsi riigi poolt maha, et saarel elanud ja paksu pahandust tekitanud piraadid välja suitsetada,” toob Tae välja ühe huvitava seiga.

Terje näitab oma abikaasa valmistatud kiriku seina ääres asuvat vitriini, kuhu on paigutatud mõned ajaloolised esemed. Tähtsaimal kohal asub tukukott. Tae selgitab, et tegemist on pika kepi otsa riputatud sametist kotiga. “Mehed istusid kirikus ühel pool ja naised teisel pool ning ikka juhtus, et kui tugevam sugupool oli päeva edenedes juba ölut rüübanud, vajus silm papi jutlust kuulates kinni. Siis torgati tukukott tukkujale nina alla ning kolistati sellega. Unimüts pidi siis ühe mündi selle eest kotti panema, et magama jäi,” räägib ta.

Pildikesi Prangli minevikust

Kiriku kõrval tasub Pranglit väisates kindlasti käia talurahvamuuseumis, mille peremees on Tae. Muuseumis on hoiul palju esemeid, mis aastate jooksul saarelt

Kelnase sadamas käib suvehooajal pidev melu, siia saab tulla nii parvlaevaga Wrangö kui ka oma alusega.

Terje Lilleoks annab oma panuse ka kohaliku kiirabipunkti töös.

või selle ümbrusest on leitud. “Kui kuskil kaevad ja labidas kolksatab, siis võib arvata, et oled jälle midagi leidnud,” naerab Tae. Tal on iga asja juurde rääkida oma väike lugu ning nii puhub ta igale esemele kuulajate jaoks elu sisse.

Muuseumis on välja pandud vanad tööriistad, pillid, mööbel, nõud, käsitöö ja palju muud. Siin on talle ka 1941. aastal Saksa hävitusslennukite poolt puruks pommitatud auriku Eestirand kraami. Eestirand sai pihta Keri lähedal, kuid kapten juhtis aluse Prangli juurde madalikule ja teadaolevalt pääses umbes 3500 sunniviisiliselt nõukogude armeesse mobiliseeritud pardalolnust 2762 meest. Saarel on hukkunute kalme koos dolomiidist samba ja puidust mälestusristiga, muuseumis leidub aga mitmeid laevalt ära toodud esemeid. “Eestirand vedas näiteks muustrilisi vineerist toolipõhjasid, mis olid kümne kaupa nõõriga pakitud. Neid toodi laeva pealt pakkide viisi ära ja ka-

sutati kohalikes majades tubade ületöömiseks,” räägib Tae. Terje lisab, et laevalt veeti kuivale maale ka suures koguses piiritust. “Räägitakse, et üks mees vedas piiritust oma sõudepaadiga nii palju, et istus kummikutega selle sees ja pärast polnud kodus ühtegi vaba nõud – kõik olid piiritusega täidetud.”

Pildikesi Prangli loodusest

Talurahvamuuseumiga sama hoo vi peal (tegelikult Tae enda koduhoovis) asub loodusmaja, mis avati üheksa aastat tagasi. Pisikeses hubases hoones saab ülevaate kohalikest taimedest, loomadest, lindudest ja muust loodusega seonduvast.

Lauda katab jänesenahk ning Tae selgitab, et tegu on saare viimase jänesega, kelle rebane maha murdis. Rebased on siinsed ainsad kiskjad, kes on jõudnud palju pahandust teha. Esimesed reinuvad erid jõudsid Pranglile juhuse lä-

bi 25 aastat tagasi. “Üks rebane oli Viimsis auto alla jäänud ning neli kutsikat, kel silmigi veel peas polnud, jäid ilma emata. Need toodi Pranglile, kus ühel iiri setteril olid parasjagu pojad. Koer võttis rebaselepsed oma hoole alla ning need kodunesid ära. Hiljem tuli ilmselt rebaseid ka üle jää saarele juurde ja nad on väga kiiresti paljunenud. Nad on otsa peale teinud jänelestele ja siilidele,” räägib ta. Terje lisab, et saarel korraldatakse ka rebasejaht, aga kiskjatest lahti pole saadud. “Sel aastal pidi ka jaht tulema, aga jäi lõpuks ikkagi ära, sest meri jäätus ja jahimehed ei saanudki saarele tulla.”

Tae tutvustab vahepeal muuseumi eksponaate ja räägib veel ühe loo. “Vene ajal rebaseid ei olnud ning saarel oli rohkem hahke. Kuna taludes peetud kanad ei olnud alati nii tublid haudujad, kui inimesed oleksid soovinud, siis mindi hahka pesa kallale, võeti ära näiteks neli muna ja pandi pliatsiga täpiliselt joonistatud valged kanamunad asemele. Hahk tuli pesa peale tagasi, luges munad üle, jäi rahule ja haudus pojad välja. Kui hahk oli sellega ühele poole saanud ja viis oma pojad ujuma, siis kanapojad jäid pesa peale vahtima, lapsed pidid siis ruttu minema ja nad ära tooma. Selliselt said kanapidajad tiibusid juurde.”

Pidu peetakse rahvamajas

Kes lähiajal Pranglile satub, võib suure tõenäosusega osa saada ka mõnest kultuuriüritusest, sest rahvamajas toimub suve jooksul mitu põnevat ettevõtmist. Kõigest räägib lähemalt Prangli rahvamaja särasilmne juhataja Külli Talmar-Kuiv, muuhulgas tutvustab ta näitust, mis mäikuu keskpäigast rahvamaja üles on pandud. “Meil on väljas karismaatilise piltniku, helilooja ja ajakirjaniku August Johann Luusmanni loomingule pühendatud näitus. Luusmann on pärit Aksi saarelt. Teda on peetud ka veidrikuks, kuid ennekõike oli ta helilooja, ajaloo talletaja ja erilise tähendusega fotograaf,” tutvustab juhataja. “Näitus on hiiglama äge, ma olen ise Aksi saare ajaloo ja Luusmannist vaistustuses,” ütleb ta.

Väga laia silmaringi ja tegevusväljadega Luusmann oli tõesti mees nagu orkester ja tema fotod on vaatamist väärt. Huvi nende vastu võiks tekitada juba näituse pealkiri “Ühel väikesel saarel elas geenius.” Sama geenius on peategelane ka rahvamaja tänavusvises suurprojekti ehk muusikalises suvelavastuses “Mis sa ilma paadita teed?”. Lavastuse on kirjutanud Külli Talmar-Kuiv ise ning see äratub ajaloo hõlmast möödunud aegade saarekultuuri. “Etendus kulgeb tujukül- lases muusikalises võtmes ja kõike toimuvat nähakse Aksi ühe värvi- kaima elaniku August Luusmanni pilgu läbi,” ütleb Külli.

Rahvamajas töötab Maie ja tema lapselaps Tormi.

Väljapanek talurahva- muuseumis Pranglil.

Rahvamaja juhataja Külli on alati süra silmis ja sada toimetust käsil.

Ta toob välja, et rahvamajas juhtub suve jooksul veel mõndagi. 23. juunil peetakse jaanipäeva, populaarne üritus on kaluripäeva pidu 10. juulil, mille raames tähistab muuhulgas oma 40. juubelit tant-suansambel Lee, toimumas on mitmeid kontserte ja laagreid, samuti väga populaarseks muutunud traditsiooniline Prangli spordipäev 7. augustil. “Kõik on oodatud!” kinnitab Külli. Täpsemad sündmuste kuupäevad ja infot leiab Prangli rahvamaja Facebooki lehelt.

Mida veel Pranglil leidub?

Prangli on küll väike, aga avastamist jätkub seal mitmeks päevaks. Keda huvitab rannapuhkus, seda ootab üks Eestimaa ilusaim liivarand Mõlgil. Kindlasti tasub ära käia Prangli gaasileiukohas, jalutada loodusradadel, otsida üles 31,1 m ümbermõõduga Punane kivi ja 19 m ümbermõõduga Kotkakivi.

Ehk on lugejal hea teada, et kui pole kodust võileibu kaasa võtnud, siis tühja kõhtu kannatama ei pea. Kelnase sadamas asub kolmandat aastat avatud sadama kohvik, saare keskel teenindab külastajaid Prangli Saare-resto, aga kes tahab, saab ka kauplusest kõik esmavajaliku. Kauplust peavad alles

veebruaries saarele kolinud noored, kes kinnitavad ühest suust, et saare elurütm meeldib neile väga ning poepidamine on mõnus töö.

Turvalisuse pärast ei pea samuti muret tundma, sest juba aasta jagu on Pranglil avatud Põhja-Eesti Regionaalhaigla poolt loodud kiirabi tugipunkt. Personali hulka kuulub ka Terje Lilleoks, kelle sõnul on töö väga huvitav. Lahendada on tulnud nii lihtsamaid kui ka keerulisemaid juhtumeid ning kiirabipunkti rajamine on end igati õigustanud.

Ohutuse eest seisab hea MTÜ Prangli Saarte Selts, mis alustas tegevust 2004. aastal Valdur ja Vambola Kahro eestvedamisel. Selts tegeleb nii merepääste kui ka tuletõrjega. “Aastate jooksul oleme

saarele tehnika muretsenud, vajalikud lepingud sõlminud ja mehed välja koolitanud. Meeskonnas on liikmeid nii saarelt kui ka mandrilt,” ütleb Valdur Kahro. Kui tuletõrje peab väljakutsele sõitma õnneks keskmiselt vaid kord aastas, siis merepääste saab väljakutseid oluliselt rohkem. Merepäästes on iga mees valves põhimõtteliselt 24/7. Kui tuleb häirekeskusest kõne, siis vaadatakse, kelle kaater on kõige lähemal, et saaks võimalikult kiiresti appi minna. Vajadusel startitakse ka Rohuneemest, Leppneemest või Prangli Lõunasadamast. Valdur Kahro sõnul on Lõunasadam väga oluline just Pranglil õnnetus- sattunud või haigestunud inimeste kiireks mandrile toimetamiseks, sest sealt on mandrile täpselt poole lühem mereteed kui saare põhisadamast Kelnasest.

Viimsi saared

■ Prangli

- Eesti kõige põhjapoolsem aastaringse asustusega saar
- Kolme küla peale kokku elab saarel u 100 inimest
- Pindala on 6,44 km²
- Regulaarne ühendus Kelnase-Leppneeme vahel - laevaliikluse kohta saab infot: www.tuuleliinid.ee

■ Aksi

- Suurus 59 hektarit
- Kaks püsielanikku

■ Keri

- Eesti üks põhjapoolsemaid saari
- Suurus ca 400 x 80 m
- Püsielanikke pole

Kuidas Pranglile saab?

Mandri ja saare vahel sõidab parvlaev Wrangö. Suvisel ajal on iga päev mõlemas suunas kolm väljumist, v.a pühapäeval, mil Wrangö sõidab saarelt mandrile ja vastupidi koguni neljal korral. Sõit on soovitatav juba pikemalt ette broneerida, sest kui alles nädalavahetuse hommikul tuleb mõte saarel käia, siis ei pruugi see võimalik olla, sest kõik laevapiletid on välja müüdud. Kelnase sadam võtab vastu ka erinevas suuruses aluseid, nii et kohale saab minna oma purjeka või kaatriga. Sellest aastast on sadamas ka uhiuus ootepaviljon ja saun, mida parvlaeva reisijad ja sadamasse saabujad kasutada saavad. Leidub ka mitmeid reisikorraldajaid, kes pakuvad transporti ja ringsõite nii mandrilt Pranglile kui ka Pranglilt Kerile ja Aksile. Tuleb ainult natukene guugeldada või kohalikest inimestelt nõu küsida.

Ainulaadne Keri saar

Kui juba Pranglil olla, siis miks mitte ära käia ka kolm meremiili põhja pool asuval Keri saarel. Keri on tilluke saar, mis on sõltuvalt veetasemest umbes 400 meetrit pikk ja teistpidi 80 meetrit lai. See on koht, kus meri on igast küljest näha ja kuulda. Kes on vähegi sportlik, saab 20 minutiga mööda kivist rannaäärt saarele ringi peale teha, aga peab arvestama, et saare püsiasukateks on merelinnud ning nende elutegevust ei tohi häirida.

Kui talvel on saar enamasti asus-

tamata, siis suvel toimetavad seal korralised saarevahid. Kui meie Kerile jõuame, on esimest päeva saarevahi ülesannetes Aivar Jürgenson, kes ongi saarel päris esimest korda, aga tunneb end siin juba nagu kala vees. Ta tutvustab oma ajutist kodukohta ja näitab hooneid, mida on väikesel saarel palju. Esimalt muidugi Keri kaubamärk – tuletorn kõrvalhoonega –, siis kinomaja, paadikuur, puukuur, saun, kaevumaja, elumaja, uus generaatorimaja ja ilmajaam.

Keril ei käi regulaarset laevaliiklust, kuid saarele on võimalik siiski saada. Üheks võimaluseks on tulla enda alusega. On tulnud nii kajakkide kui ka skauttriga. Jahid, millel käib kiil üles, on samuti kõrgema veega suutnud end ära parkida. Suurema jahiga tuleku jaoks on vajalik kummipaadi olemasolu. Tegelikult ei peagi saarele minek olema eesmärk omaette, sest seda võib imetleda ka paadist maale minemata – muuhulgas on ju meie ülesanne kaitsta saarte kaunist loodust ja hoida see võimalikult puutumatusena.

Omalaadne Aksi

Prangli lähedal asub ka teine väikesaar Aksi. Aastatel 1797–1953 oli Aksi püsiasustusega saar, kus elas Aksbergide suguvõsa, kelle kasutuses oli kokku viis talukohta. Enamus elanikke põgenes teise maailmasõja päevil Rootsi ning viimased saarele jäänud inimesed sundasustati nõukogude võimu poolt Pranglisse.

Praegu on Aksil püsielanikeks üks abielupaar. Kui meie Aksile jõuame, siis tuleb vastu peremees Elar, sest perenaine Marianne on parasjagu ära Prangli kohvikus tööl. Elar räägib, et nad on saarel elanud viis aastat ja hoolitsenud Šoti mägiveiste ja lammaste eest. Suvisel ajal saavad loomad tegelikult täiesti omapäi hakkama, kuid talvel vajavad hoolt. Tänu loomadele pole saarel enam kübetki pilliroogu ja rannavallid on hoolikalt püütud.

Aksil olles tasub kindlasti saarele ringi peale teha ning muuhulgas ära vaadata saare kagutipu juures parajatest kividest laotud labürint ehk saareelanike järgi “türgi linn”, mille alla ees on kividest laotud tähe DW ja aastaarv 1849. Kivilabürinti ehitas Suomenlinnast 1808. aastal venelaste eest pagunud sõjaväelane David Wekman, kes pärimuste järgi elas saarel kuni oma surmani. Samuti võib pilgu peale heita 1986. aastal saare lõunaotsale rajatud tuletornile, mis kujutab endast kolme valget silindrit musta metalltorni tipus. Tuletorn töötas algul tuumajõul, täna saab see tööks vajaliku elektrijõu päikesepatareidest.

Aksi on eriline saar, kus 59 hektaril leidub nii metsa, heinamaad, soid, liivaranda, kivilibised rannaalad ja liivaluiteid. Siin kasvavad kadakad ja arukased ning rohkesti kirburohtu. Mõistagi pesitseb suvel Aksil palju erinevaid linde, peamiselt tiirud, kajakad ja pardid.

Tule saarele!

Viimsi külje all asuvad Prangli, Keri ja Aksi on omapärase loodusega ja pakuvad puhkamiseks ning uudistamiseks küllaldaselt võimalusi. Kõik, kes peavad lugu puhtast loodusest, oskavad seda hoida ning suhtuvad austusega kohalikesse elanikesse ja tavadesse, on oodatud!

Keri saarel on seiklust, põnevust, vabadust ja rahu

SAAR Keri on Viimsi põhjapoolseim punkt, kuhu tuln esimest korda saarevahiks 2015. aastal. Praegu on Keri nagu kari, mille juurde sattusin, mille küljes olen kinni ja kuidagi lahti ei pääse. Saar on minu jaoks oluline, sest saan seal olla vajalik ning teisalt pakub ta vastu seda, mis mulle meeldib ja mida otsin.

Aivo Normak

vabatahtlik Keri saarevaht

Igal Kerile jõudnud inimesel on oma lugu, kuidas ja miks ta sinna sattus. Põhjuseid on erinevaid. Näiteks naabersaare Prangli rahvas ja nii mõnigi ettevõtte Tallinna teistest sadamatest pakub klientidele Keri saare külastamist kui võimalust tutvuda Soome lahega laiemalt. Tehakse ekskursioone ja vaadatakse tuletorni, saab teha sissekande külalisteraamatusse ja soetada saare sümboolikaga meene. Maa kuulub Viimsi vallale, majaka töö tagab transpordiamet, vajalikke mereuuringuid korraldab kohapeal mereinstituut.

Keril käib ka inimesi, kes koguvad ja loetlevad Eesti saari. Saarele satub purjetajaid Eestist, Soomest ja Rootsist. Isegi kajakkidega on tulnud. Samuti tullakse tuletornipassiga, et Keri lehele tempel saada. Areneva digiühiskonna ilming Keril on arvutimängurid, kelle ülesandeks on mingis strateegilises asukohas käimine. Keri on ka geopeituse punkt.

Kes on saarevahid?

Et kogu huviliste hulka ohjata, on saarel läbi navigatsioonihooaja (mai – oktoober) korda hoidmas saarevahid. Need on nädala kaupa valvet pidavad vabatahtlikud, kes külalisi vastu võtavad, saare ajalugu ja legende pajatavad ning head seltskonda pakuvad. Saarevaht maksab kinni kõik endaga seotud kulud, saarele jõudmise, elamise ja kojusaamise. Vastutasuks saab ta nädal aega nautida miljonivaa-

Aivo Normak enam ilma Keri saareta ei saa. Foto: erakogu

det merele igast maja aknast, puhat, tegeleda sisekaemuse või hoopis mõne ehitustööga. Saarel saab kogeda muutlikke ilmasid ja näha mere erinevaid värve. Pikemalt saarel viibivad inimesed on selle tõelised fännid ja panustavad veelgi rohkem. Järjekord austust vääriva Keri saarevahi ameti pidamiseks on pikk, aga juhtub ka, et on vaja täita ootamatult tekkinud lünka.

Minu Keri

Minu seotus Keriga tekkis juhuslikult. Langesid kokku soodsad tingimused: tormine hilissügis, enda jaoks vajalik mõttepausi hetk, juhuslikult vabanenud saarevahti aeg ja toetav perekond. Tahtsin end tunda nagu Muumipapa Muumioru lugudes.

Siin on erilised inimesed, seiklus, põnevus, vabadus ja rahu. Veel üks põhjus, mis Kerile tõmbab, on teekond üle mere saarele, sealne keskkond, inimesed, keda kohtan, ja lõpuks kindlasti teadmine, et kodu ei ole kaugel.

Minu isiklik rutiin saarel on tihti seotud lisaks teekonnale saarele

ja tagasi ka muude eesmärkidega. Viimastel aastatel olen toimetanud enamasti mingite konkreetsete asjadega, mida olen ette võtnud ära teha, või aitan saarevahti, kes enda poolt ette võetud tööloiguga tegeleb.

Kõik on eriline

Nii saarevahtide kui ka külastajate jaoks on oluline saunas käimine (külastajatele tellimisel, soovitatavalt oma puudega). Eriti äge on põhja- ja idatuulega, kui sauna aknast on näha murduvaid laineid. Kui tormi ei ole, siis erilise tunde tekitab see, et tegemist on Eesti kõige põhjapoolsema töötava saunaga.

Saarel väärtustan väga nutiseadmevaba aega. Püüan olla iga keharakuga kohal ja nautida Kerit sellisena nagu ta on. Täna on kujunenud välja rutiin teha ja süüa igal külaskäigul pannkooke moosiga ning sügisel korjata õunu ja valmistada neist moosi järgmisteks pannkoogikordadeks.

Minu lemmik aastaajad saarel on varakevad ja hilissügis. Need on muutuste ajad looduses, mida on väga huvitav jälgida.

KOMMENTAARID

■ **Mari West, Keri vabatahtlik saarevaht:** “Keri on üks väheseid kohti, kus loodus on inimesega harmoonias. Lindudel lastakse rahus pesitseda ja keegi neid ei sega. Kui lähedki liiga lähedale, siis antakse sulle väga selgelt teada, kust läheb taluvuse piir. See on hea tunne ja paneb perspektiivi jälle paika. Keril on võimas loodus. Meri ja tuul näitavad oma iseloomu ja inimesena tekib kurbsemust tunne. Seda on aeg-ajalt vaja, et nina liiga püsti ei läheks.”

■ **Katerin Peärnberg, Keri vabatahtlik saarevaht:** “Hea aeg on Keril siis, kui saad kõhuli nina murus lebada ja end kevadistes päiksekiirtes soojendada, aga ka siis, kui on torm või kõvad tuuled. Saad olla omaette, juuksed nii sassis, kui soovid. Ei ole kedagi arvustamas ja head emotsioonid ning iseolemise tunne saavad tulla. Arvestama peab vaid iseenda ja loodusega. Nii tekivad paremini ka mõtted, mida mõtlema oled tulnud, uued ideed ja inspiratsioon ning tõehetked iseendaga. See on sisemise kasvamise koht. Saarel käingi viimased aastad üksi. Küsitakse, kas niiviisi hirmu ei teki. Aga ei, Kerist on saanud nagu teine kodu, siin on kõik tuttav ja omane. On inimesi, kes on läbi ja lõhki Keri inimesed ja nendega koos on ääretult tore Keri asju ajada – ka see loob saarega seotud kodust tunnet juurde. Kui ma Keril enam käia ei saaks, jääks tükikene minust küll vist puudu.”

■ **Anna-Liisa Eljari, Keri vabatahtlik saarevaht:** “Keri saar on nagu pisike maapealne paradüüs, seda eriti lastele, kellel maavanaema-vanaisa pole. Siin on imeline võimalus ise olla, vanemad ei sõida kukil kellaagega ega manitse viisakas välja nägema. Sööma tuled siis, kui kõht tühi, ja merre hüppad, kui isu tuleb. Saar paneb lastel fantaasia tööle, annab mõnusa hakkamasaamise oskuse. Loviisal (10), kes on käinud saarel juba viis suve, on Keri kõige lemmikum koht, lausa nii, et ta oma sünnipäevagi seal sõpradega tähistas. Keri pakub võimalust kogeda maagilist lapsepõlve.”

■ **Peep Rada, Keri Selts MTÜ juht:** “Kerile satuvad ainult head inimesed. Olen seda Keril veedetud aastate jookul märganud. Ja ega saar isegi pole Eesti mõistes kuigi tavaline. Ta on ühtaegu väga kaugel. Saart ei ole mandrilt näha. Sinna saamine ei ole lihtne. See, kes Kerile satub, teab juba täpselt, mis koht see on. Samas on Keri nii lähedal kõigele – Tallinna tornid paistavad, Helsingi kuma on igapäevane. Rahvusvahelistes vetes liukuvad laevad on näha, lennukid lendavad üle. Justkui elu keskel. Ja ta on nii tilluke, et ükskõik, kus sa oled – meri paistab tavaliselt mõlemalt poolelt. See paelub inimesi. Keri on mindki oma erilisusega enda külge kleepinud.”

Mis teeb Keri saare eriliseks

- Eesti üks erilisema ja huvitavama arhitektuuriga majakas.
- Ei ole püsielanikke, saarele ei ole regulaarset laevaühendust.
- Saart valvavad ja külalisi tervitavad vabatahtlikud, kelle tegevust koordineerib MTÜ Keri Selts.
- Elu püsimine tugineb entusiasmil ja vabatahtlike panusel.
- Siin ei ole metsa, on vaid mõned vanemad õuna- ja kirsipuud, kuuri pihlakas ja üksikud lepad. Viimastel aastatel on istutatud püsikud, mille osas peab varuma kannatust ja lootma parimat, et tekiks looduslik tuulevari.
- Keri saarel on kino.

Hõrgutistest võrgupüügiini – Viimsi rannakalur harib külalisi nii merel kui ka maal

KALAPÜÜK Kala teeb ilusaks, nutikaks, tugevdab tervist ning mekib häa. Rannakalur **Rein Kääpa** on end viimased viisteist aastat pühendanud nii kalastuskultuuri tutvustamisele kui ka viimsilaste varustamisele kodu lähedalt püütud värskema kraamiga.

Marta Vasarik
Viimsi Teataja kaasautor

Mullu suvel jõudis mehe võrkudest Rohuneeme tee lihapoe taga asuvasse Vello Kalapoodi pea pool tuhat kilo kala, peamiselt lesta, mis on eestlaste suur lemmik. Samas suurusjärgus viisid kala koju rannakaluri klientid, kes said mehe juhendamisel võrgupüüki omal käel katsetada.

Hobist kasvas välja töö

Kalastamine on Viimsiga üle poole sajandi seotud Rein Kääpa hobi olnud juba poisipõlvast saati. Ettevõtjana proovis ta selles vallas kätt esimest korda 2004. aastal. “Töötasin viisteist aastat Tõnismäel tehnikatülikooli kolledžis haldusosakonnas juhina, sõitsin iga päev tipptunni ajal linna ja tagasi. Aktiivselt tegelesin toona ka jahindusega ning kuna meie piirkond asus Läänemaal, siis tuli nii mõnigi kord veel pikk sõit sinna kanti ette võtta. Lõpuks sai villand, ostsin paadi ja hakkasin merel käima. Mõtlesin, et mis ma seal metsas neid sääski söödan, vee peal on palju mõnusam olla.”

Kuna soetatud paat oli parajalt suur, siis tuli tal iga tõsisema mereretke jaoks sõprade seast kedagi kaasa võtta, mis polnud alati kõige lihtsam ülesanne. “Kelle jaoks oli ilm halb ja kes oli muude tegemistega hõivatud,” meenutab ta. Idee kalapüüki teenusena pakkuma hakata tuligi pigem praktilisest vajadusest. “Võtsin ühendust tänaseks tegevuse lõpetanud e-ostlemise keskkonnaga Cherry, mille kaudu müüsin esimesed 60 vautšerit maha pooleteise päevaga. Tundus, et inimestel on asja vastu huvi olemas.”

Väljasõidust võib teha ka minipuhkuse

Reinu meresõidud saavad alguse Miidurannast. “Taastasime sõbra

krundil ühe lautri, mis ongi meie põhiliseks kodu-sadamaks. Võtame seal külalised neile sobival ajal vastu ja viime merele. Keskmiselt saab meiega kaasa tulla kuni neli täiskasvanut. Kui seltskonnas on lapsed, siis oleneb kõik kogu-kaalust – meie paarimehega oleme kokku üle 200 kg, seega peab veidi rehkendama,” ütleb Rein Kääpa lustlikult.

“Ühe retke kestus on orienteeruvalt kaks tundi, muidugi sõltub see eelnevalt paika pandud sihtkohast, täpsemast plaanist ja ilmast. Meie üheksateist jalga pikk kaater on võimsa mootoriga, selle taha sõit seisma ei jää,” kinnitab ta ja jätkab: “Vahetult enne sihtpunkti jõudmist laseme võrgud vette ja suundume kas siis koju või edasi mõnele saarele, kuhu külalised võivad soovi korral matkama ning ööbima jääda. Valikus on Naissaar, Prangli, Aegna, Aksi, viimasel on võimalik vaid telkida. Meil on külaliste jaoks ka üks väike paat, mille saame neile selleks ajaks kasutada jätta, kui neil peaks olema tahe ise ranna lähedal õngepüüki proovida. Meresaaki sõidame välja võtma järgmise päeva hommikul,” teeb kalur kiire ülevaate pakutavast teenusest ja täpsustab, et huvi korral saab saarte võimalusi nautida ka mitu päeva ning lasta võrkudel kauem oma tööd teha.

“Kala saab tellimuse peale kätte ainult poes või restoranis, merel oleneb saak nii ajastusest kui ka õnnest. Elu on näidanud, et väga

Rein viib kõik soovijad merele ja õpetab kala püüdma.
Fotod: erakogu

Kalapüük on väga mõnus minipuhkus.

Löök hea meelega kaasa ka kokkamisel

Kogu võrku jäänud saagi saavad mereretkel osalejad endaga kaasa. “Paljud jagavad seda sõprade ja sugulastega,” teab kalur. Kui klientidel on isu just suitsutatud kala järele ja endal selle valmistamiseks võimalused puuduvad, ulatab kalamees ka siin suuri rõõmuga abikäe. “Mul on olemas nii suitsuahi kui ka mõnus koht istumiseks, nimetan seda rannaparguks. Kui seltskonnal on soov oma retke toiduvalmistamise näol pikendada, saab seda teha. Võime kalasaagist üheskoos ka midagi muud põnevat valmistada,” ütleb Rein Kääpa, kes on aastate jooksul osalenud paljudel spetsiaalselt kalatõugadele pühendunud kokkade töötubades.

Isiklike lemmikute nimekirja ta lesta, meritinti, siiga ja vimmakala. Viimane on võib-olla vähem tuntud, aga haruldast maitsev. “Vimmakala tuleb fileerida ja ööpäevaks soolatult seisma jätta, pärast seda võiks lisada veidi head õli, laimimahla ning saab erakordse hõrgutise. Parim kala suitsutamiseks on loomulikult lesta, see on vist küll kogu rahva maiuspala. Eks iga kala suitsutamisel on omad väikesed nüansid, kuid minu isa õpetas, et mere maiuspala jääb mahlasem, kui sellele kohe pärast ahjust väljavõtmist soola lisada.”

Tallinna siluetele, väikestele saarte sadamatele ja rannikualale. Meri on lummas ja vee peal olek on juba niisamagi heaks vahelduseks.”

kindla kalasooviga inimesed saavad pigem elamuse peal väljas olijatest vähem saaki. Kui tõesti mitte midagi võrku ei jää, mida on aastate jooksul ka üksikutel kordadel juhtunud, siis saavad külalised meie kulul uue reisi,” lubab ta.

Põnevad uued teadmised

Erinevaid nippe kala puhastamiseks ja sellest hea roa valmistamiseks jagab kalur oma külalistele alati suure mõnuga – see on üks väljasõidu kindel osa. Lisaks õpitakse siduma põhilisi sõlmi, märke kinnitama, võrku vette laskma ning palju muud selle ala juurde kuuluvat. Muhedat juttu ja toredaid lugusid MTÜ Harju Kalandusühingu juhatusele kuuluvad Rein Kääpa jagub. Teadmisi täiendab ta pidevalt nii Eestis kui ka mujal – koolitused on mehe viinud Baskimaale, Prantsusmaale, Musta mere rannikule ja ka Soome.

Oma landiga võib samuti paati tulla, kuid kalamehe sõnul on sellel suurem tõenäosus saaki saada kas muulilt või kaldalt. “Iseseisvaks püügiks tuleks hankida lisaks varustusele ka püügiluba, mida saab kõige hõlpsamini teha pileti e-keskkonna vahendusel,” soovib ta.

“Alati on seltskonnas ka neid, keda kalastamise tehniline pool nii väga ei huvitagi. Nemad vaimustuvad pigem erinevatest vaadetest

hea teada

Bücklingi kast

■ Kalurikultuuriga saab tutvuda ka Viimsi vabaõhumuuseumis, erilistel puhkudel tuuakse rahva ette ka muidu peamiselt muuseumieksponaadina kasutuses olev ja kala suitsutamiseks mõeldud bücklingi kast. Rein Kääpa sõnul on selle kastiga toimetamine üsna vaevaline tegevus. “Kasti suurus on umbes kaks korda kaks meetrit, kokku neli ruutmeetrit, ja kõrgus alla meetri. Kui see tihedalt räime täis riputata, siis võite ise arvutada, palju sinna kala läheb,” ütleb ta.

Bücklingi kastid olidki mõeldud suure koguse räime, kilu suitsutamiseks. Kala paigutati varrastel või restidel ahju ülemisse ossa, kaeti pealt kinni ning tehti ahju selline tuli, mis poleks liiga äge ja annaks piisavalt suitsu. Ahjul oli igal küljel kütmissava, et tuld oleks võimalik teha sellelt küljelt, kustpoolt puhub tuul.

Vabaõhumuuseumi peremees Raivo Piirsalu bücklingi kastis räime suitsetamas. Foto: Viimsi vabaõhumuuseum

Kuidas vanasti Viimsis suvitati ja

AJALUGU Sadakond aastat tagasi oli rannakülades suvel rahvast tunduvalt rohkem kui talvel. Paljud Tallinna elanikud leidsid sobiva suvituspaiga just Viimsis. Kõik olid rõõmsad: linnarahvas nautis kosutavat mereõhku, kaluripere teenis lisaraha ja küllap aitasid suvitajad enda teadmata rannakülas horisondi avara hoida.

Külvi Kuusk

Rannarahva muuseum

Viimsi mõis nimetati 1643. aastal Eestimaa kindralkubernerilauamõisaks ja suveresidentsiks. Sel ajal olid paljud raehärrad endale linna lähedale suvemõisad ehitanud ja suvel põgeneti linna kivimüüride vahelt looduse rüppe. Kindralkubernerilähikondlased tegid sama – nemad tulid Viimsisse.

1760. aastal ostis mõisa maanõunik krahv Karl Magnus von Stenbock (1725–1798). See rikas ettevõtlik mees oli ka Kolga mõisa omanik ja ehitas nii Kolgas kui ka Viimsis üles mõisasüdame ja harrastemaja. Viimsisse rajas ta lisaks toona moonda, populaarsust koguva asutuse – tervisekeskuse. Ta ehitas klindist välja voolava rauarikka veega allika juurde basseini, mille vett eelnevalt soojendati. Ei puudunud ka võõrastemaja ja toitlustasutus. 1794. aastal oli paik ilmselt juba nii kuulus, et märgiti isegi tähtsale Mellini kaardile, pealegi pretensioonika nimega – Carlsbad!

Puhkus mõisas

19. sajandil kuulus mõis Buxhoevedenite perekonnale, kes ehitasid üles vahepeal tules kannatada saanud mõisahäärberi ja kujundasid esindusliku inglise stiilis pargi. Küllastajad jalutasid luigetiikide ääres, imetlesid kaunist merevaadet ega olnud kiidusõnadega kitsid. 1828. aastal Viimsit külastanud daam kirjutas: “Rada viib üle öhkõrna sila ja lookleb piki pangaveert, kuni lõpuks hakkavad puukroonide vahelt nagu läbi loodusliku auvärava paistma mingi linnuse müürid... Nagu sedalaadi asjad ikka, on ka see siin mõeldud eeskätt külaliste lõbustamiseks, kuid ei mõju seejuures siiski ei tühiselt ega ka

tüütult nagu ka miski muu selles pargis, kus kõik vaatamisväärsused jaotuvad maitseka kokkuhoidlikkusega üle suure ala. Vaadegi, mis siit linnuse juurest avaneb, on suurepärane: kaugel üle lahe paistab iidne linn oma taeva poole künitavate gooti tornidega, sealsamas all, teiselpool puulatvu, uhub oma hõbedasi laineid Läänemeri.”

Mõisa viimasteks omanikeks enne riigistamist oli Schottländerite perekond. Nende ajal oli mõisas alati olnud külalisi ja suvitajaid ning kees lõbus seltskonnaelu. Puhkajate ring oli selleks ajaks laienenud ja Viimsisse sõitis ka Tallinna jõukamate kodanike peresid, kes said endale mõisas tube üürida.

Viimsi mõisa juurde kuulunud rannaäärne Haabneeme mõis oli viimase omaniku Pjotr Filatovi sõnul samuti suuremalt osalt puhkemajana kasutusel olnud.

Suvitajad saartel

Eelmise sajandivahetuse ajal ei olnud randades puhkamine enam mingi ülimalt elitaarne nähtus. Aasta-aastalt soovis üha enam inimesi suveajal värsket mereõhku ja puhast loodust nautima tulla. Rohkem leidsid neidki, kel oli võimalik endale puhkamise luksust lubada. Saartele jõudsid suvitajad varem kui mandri rannaküladesse. Viimsi ümbruse saartest olid Prangli ja Aegna põlise püüasutusega ning alalhoidlikuma eluviisiga paigad. Tõsi küll, suvitajate majutamise osas oli Prangli teisest ees – Hupel kirjutab, et Haljava mõis korraldas 1839. aastal suvituse reisi Peterburi kasvatusasutuse 60 puhkajale ja 11 teenijale. Suvitajad olid elanud algul Haljava mõisas ja seejärel Prangli kaluritaludes. 1909. aasta suvel ilmus Postimehes suur artikkel, milles Prangli saare võlusid taevani kiideti ja avaldati lootust, et suvitajad saare peatselt üles leiavad.

Viimsi mõisas suvitanud Aunapuude perekond 1916. aastal Haabneeme rannas. Fotod: Rannarahva muuseum ja erakogud

Tegelikult sattusid suvitajad rohkem Aksile ja Naissaarele. Neil saartel oli palju ühist Helsingi ja Porvoo lähedaste väikesaartega, kus elas ka sugulasi. Soome saartel olid puhkajad juba sügaval tsaariajal igasuvised külalised, nende jaoks ehitati randadesse ilusaid suvemaju. Aksi-Madise perenaine Rosine Aksberg rääkis, kuidas ta noore tüdrukuna koos isaga Pirtti saarele sugulastele külla sõitis, kuidas neid uhkelt vastu võeti ja isegi hommikukohv voodisse toodi.

Aksil oli suvitajaid juba 20. sajandi alguses. August Luusmann Kaguotsa talust ehitas kodu lähedale metsatukka kena suvemajakese, mille juures suvised külalised fotograafidele poseerida armastasid. Ei puudunud ka pikantsed romaanid. 1930. aastate lõpul oli Aksil puhkamas kellegi sugulane, 16-aastane neiu. Ühel kenal hommikul sõitis ta koos kaluritega linna, kuid tagasisõidul teda paadis ei olnud. Kui saarerahvas tüdrukut otsima hakkas, selgus, et ta oli sõitnud Piritale, seal end missivõistluseks kirja pannud ja ka tunnustust leidnud. Võistluse ajal tutvus ta taanlasest härrasmehega, kes tegi ettepaneku abielluda. Kuidas asjad täpselt arenesid, pole selge, kuid aasta hiljem tuli nooruke peenelt rietatud proua taas Aksi saarele ja esines seal nagu kuninganna.

Naissaar kujunes tsaariaja lõpukümnenditel lausa ametlikuks puhkusesaareks. 1887 raviti seal sipelgavannide abil reumat ja närvihaigusi, seda võimalust kasuta-

sid paljud tallinlased. Saare kaguossa hakati pansionaate rajama ja suvilakrunte müüma – 1898 müüdi oksjonil 19 väljamõõdetud krunti 99 aastaks. Krundid hoonestati kiiresti ja villad kandsid romantilisi nimesid. Linnaga pidas ühendust väike mugav aurupaat nimega Elisabeth.

Kavatseti asutada ka sanatoorium, sest arstide arvates sobis paik ülihästi õhukoorordiks. Vene-Jaapani sõja järel tekkis plaan rajada saarele sanatoorne puhkekodu sõjas osalenud medõdede jaoks.

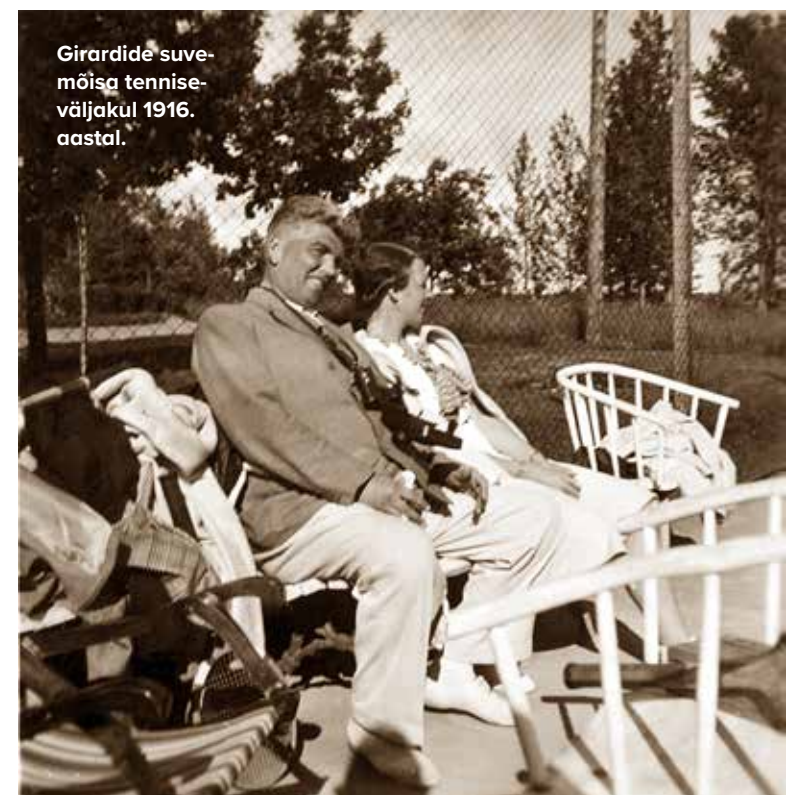
Lennukad kavatsused jäid realiseerimata, Naissaarele rajati hoopis Peeter Suure merekindlus ning kõik püsielanikud ja puhkajad saadeti minema.

1920. aastatel tuli tagasi nii endisi omanikke kui ka puhkajaid. Taas hakati suvetube välja üürima ja Taani kuninga aiast sai tallinlastele populaarne peopaik – kuni aastani 1939.

Pringi suvituspiirkond

1902. aastal sai Viimsi juurde veel ühe mõisa – William Girard de Soucanton ehitas endise Pringi talu randa arhitekt Jacques Rosenbaumi projekti järgi elegantse juugendstiilis suvemõisa koos jahisadama ja tenniseväljakuga. William Girard oli Briti Tallinna auasekonsul ja mõis kujunes peatselt Inglise saatkonnaga seotud rahva suvituspaigaks.

Ka 1920. aastatel ehitatud koolimaja ei jäänud suvel tühjaks – ruume hakati puhkajatele välja üürima. Koolikroonikas kirjutatakse, et 1930. aastatel ümbrisesid hoonet kenad lillepeenrad, mida suvitajad korras hoidsid. Puhkajate

Girardide suvemõisa tenniseväljakul 1916. aastal.

Puhkajad Kingu rannas 1930. aastatel.

puhkust veedeti

Aksi kooli-
õpetaja sünni-
päevakülastused
suve nautimas
(u 1923).

*ju varahommikul, kui kaste pesi
mu sooje jalgu, hõisahtas mu veri.*

*Siin roosatasid vanad õunapuud,
sääil lillatasid laiad kartulpõllud,
maad lõbustasid lillehulga möllud*

*ning sāngi ju mul naersid kirsid
suhu
kui õhetavad suudlusvalmid suud,
ja sirellõhn mind meelitas – teab
kuhu ...
(Maardurand 3)*

Puhkus piiritsoonis

Nõukogude aeg tegi vabale suvitamisele järsu lõpu. Viimsi kuulus suletud piiritsooni, rannaküla elanikud võisid mere ääres käia, kuid piirivalve valvsa pilgu all ja ainult kuni kella 22-ni õhtul.

Kuid piirivalve pidi tahes-tahtmata ka kodanike suplemissooviga arvestama. Tallinna elanike puhkamisvõimalused olid korduvalt küsimuse all. 1946. aastal lubati tallinlastel Viimsi külanõukogu alal ja Viimsi mõisas suvitada, kuid 1949. aastal Viimsisse pääs keelati. Piirivalve kaebas, et piirivõõndisse pääseb liiga lihtsalt ja seda kasutab poliitiliselt kahtlane element – Leningradi oblastist välja saadetud soomlased ja ingerlased. 1956. aastal taotleti taas Tallinna ümbruse piiritsoonist väljaarvamist, kuna vajati suvituskohti. Seejärel lubati 300 suvila ehitamist ja müüki linlastele. 1961 kuulutati suvituspiirkonnaks Aegna saar. Avati Tallinn-Aegna laevaliin ja saarele rajati puhkebaase. Algul võisid kõik ENSV kodanikud omal käel Aegnale sõita, 1973.–1983. aastatel aga ainult Tallinna ja Harjumaa sissekirjutusega inimesed. Teised võisid tulla ekskursiooni või puhkekodu tuusikuga.

Riiklikult organiseerimata ehk “metsikult” puhkajad jõudsid siiski ka Viimsi rannaküladesse. Kui majomanikul õnnestus piirivalveülemaga kokku leppida, võisid piiritsooni “propuskit” omavad suvitajad kohale ilmuda. Suurevälja talus oli 1960. aastatel puhkajaid igal suvel. Oli kaugel sugulasi, rohkem aga neid, keda tuttavad puhkama sokutasid. Pererahvas mäletab siiani suvitamas käinud Moskva perekondi, kes Viimsi elu taevani kiitsid.

Tänapäeval on olukord taas muutunud, suvitamiseks on palju võimalusi ning Maldivide ja Egiptuse kõrval võib meeldivaid puhkamiskohti leida endiselt ka Viimsis. Mõnusat puhkamist!

Suvitajad Naissaarel Lindebergi villa ees u 1900. aastal.

hulgas nimetati eraldi ära konservatooriumi õppejõude Aleksander Arderit ja Julius Vaksi.

Kingu talu elumajas on tuba nimega Kapteni kajut, kus suvitas oma perega perenaise õepoeg kapten Gustav Kristjuhan. Kapten oli värvikas tegelane, keda mäletati veel aastakümneid hiljem. Tal oli toruga grammofon, millel ta küla- noorte rõõmuks rannaliival plaate mängis ja vahel lastele nalja tegi ning otsimiseks rohu sisse vaskrahasid viskas. Päikeseloojangu ajal oli kapten tädimehega verandal viina visanud ja maailma asju arutanud. 1930. aastatel elasid kapteni kajutis taas suvitajad, aga siis juba hoopis uued inimesed.

Suvitajad rannatalus

Kui palju oli suvitajaid Viimsi rannakülades, on võimatu tagantjäregi kindlaks teha. Kindel on see, et neid oli palju. Sellist hooldatud supelranda nagu Pirital, siin ei olnud, kuid kaluritaludes võeti puhkajaid lahkelt vastu. Linnarahvas leppis meeleldi lihtsa askeetliku eluga – söödi talutoitu ja värskelt-püütud kala, joodi sooja piima, supeldi ja päevitati, võeti ette paadiretki ja matku. Olustikuvahetus oli totaalne ja see ongi ju puhkamise juures oluline.

1916. aasta suvel oli Tammneeme Lutika talus puhkamas luuletaja Marie Under, kes oma muljed sonetivormis kirja pani.

*Ah, igast aknast sinas sisse meri:
kuis virvendas ja sädeles kõik vesi!
Eks olnud päikse kullast – nõrguv
käsi
ta üle paisand sätendavaid teri!*

*Mu virgund meeled, nautimisel
päri,
jõid seda sära, puhtamat kui mesi;*

Aegnale sõitis Rohuneemest kaater.

Suvenautijad Suurevälja talu rannas 1930. aastatel.

RAAMATUSOOVITUS

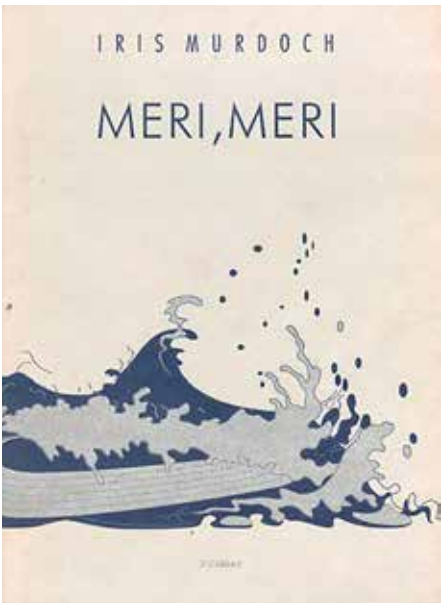
Iris Murdoch “Meri, meri”

Rannapuhkusel on hea kätte võtta mõni mereteemaline romaan. Kindlasti leidub selliste juttude hulgas kergemat ja lihtsamat lugemist, kuid seekord soovitan pisut süngema alatooniga raamatut.

Iris Murdoch on üks mõjukamaid 20. sajandi Briti kirjanikke. Romaani “Meri, meri” (Varrak, 1996. 480 lk) peetakse tema loomingu tugevaimaks. Samas ei ole see kerge lugemine, pigem kirjeldab autor siin hingesoppide varjupoolt. Rahulolematus, võim, iha, kurbus, pettumus, mahajäetus, üksindus, armukadedus – kõik need tunded leiavad raamatus kajastamist. Teatud mõttes leiame teosest ka armastust, aga see on eriskummuline armastus. Murdoch on suurepärase jutustaja ja sündmuste kirjeldaja. Meisterlikult on kujutatud inimloomust koos selle kirglikkuse ja absurdusega.

“Meri, meri” on väga mitmeplaanilise sündmustikuga. Raamatu peategelane Charles on egotsentriline ja irooniline kuju. Tuntud lavastaja, endise näitleja ja draamakirjanikuna on ta lahkunud teatrist ja asunud elama mereäärseesse väiksesse majja. Ta otsib vaikust ja rahu, plaanib hakata erakuks ning asetada ennast olukorda, kus pole teha midagi muud, kui õppida headust. Samuti on tal soov panna kirja oma autobiograafia, portreeteerides inimesi, keda ta on tundnud. Paraku on romaan minategelane harjunud ka eluteatris mängima ning teiste saatuste üle otsustama. Selle asemel, et “õppida heaks olemist”, demonstreerib ta, kui halb võib inimene olla. Ükskhaaval tungivad Charlesi mineviku kaaslased tema olevikku. Nad kõik annavad mõista, et midagi on valesti, kuid peategelane on võimetu nende sõnumist aru saama. Tema traagika on selles, et kõik, mida ta arvas maailmast teadvat, oli tihti tema enda väljamõeldis, ja tehtud otsused sageli valed. Charles on suurepärase näide eksitavast jutustajast, kes reaalses elus oleks äärmuslik tüüp suure omamisiha ja isikliku tahte saavutamisevajadusega.

Nagu pealkirjast võib aimata, on merel raamatus täita suur roll. Mere avarus ja kaljune rand on suurejooneliseks dekoratsiooniks teoses toimuvat draamat ilmetama. Meri kui õnnistus, meri kui külm hingus, meri kui nuhtlus, meri kui

päästepaat inimese elus. Mere erinevate ilmingute kaudu püüab autor sündmuste arengut selgitada, selle kirjelduste kaudu inimelu filosoofiliselt lahti kirjutada. Romaan algab kirjeldusega: “Meri, mis laub minu ees, kui ma kirjutan, pigemini hõõgub kui sädeleb mahedas maipäikeses. Nüüd, mõõna ajal, toetub meri rahulikult rannale, tema pind on peaaegu puutumatu säbarlainetusest ja vahust. Silmapiiri lähedal on ta tore lillakaspunane, läbistatud korrapärase sügavroheliste triipudega. Silmapiiril on meri indigosinine. Kalda juures, kus minu vaadet raamivad kühmuliste kollaste kaljurahnude kerkiavad lasud, on heledam roheline vööt, jääne ja puhas, vähem kiirgav, pigemini tuunjas kui läbipaistev. Seal, kus vagur vesi kaljusid noolib, on veepinnal ikka veel värvi näha”. Ja kohe seejärel saabuvad esimesed ohumärgid, midagi rahutukstegevast ja painavat on algamas. See on huvitav käsitlus kinnisideest, mõjuvõimu saavutamise vajadusest ja väljamõeldistest, mida loome oma ja teiste inimeste elust.

“Meri, meri” on kahtlemata väga omapärane teos, täis ettearvamatuid olukordi ja sündmusi, samuti värvikaid karaktereid. Juba ainuüksi poeetilised mere kirjeldused ja ladus keel haaravad kaasa ning muudavad romaani lugemise nauditavaks.

Reet Kukk

Viimsi raamatukoguhooldaja

Valik mereraamatuid

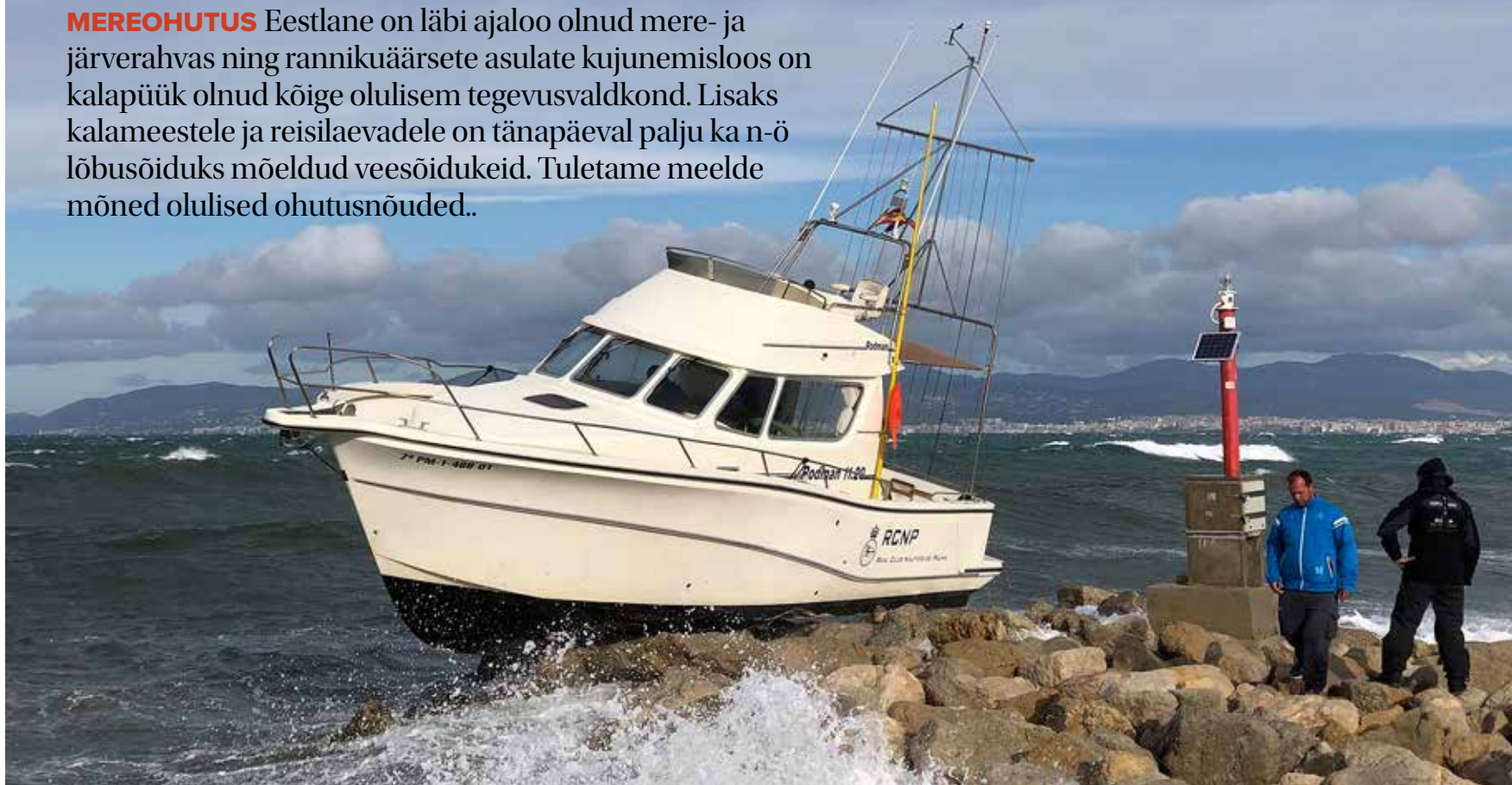
■ **August Mälg “Õitsev Meri”.** See on August Mälgu kuulsa rannatrilooogia esimene raamat. Romaani tegevustik toimub 1920. aastate Eesti Vabariigis ühes väikeses Saaremaa kalurikülas, kuhu vaid kauge kajana jõuavad suure ilma uudised ja uuendused.

■ **Arno Kasemaa “Rannamännid”.** Romaan ilmus esmakordselt 1986. Tegevus toimub 1930. aastatel Käsmus ja Karepal, kus peategelasteks piiritusevedajatest kangelaslikud rannapoised. Teoses on põnevust, kauneid looduskirjeldusi ja oma aja kohta väga julget erootikatki.

■ **August Gailit “Karge meri”.** Romantilises tonaalsuses romaani tegevustik hargneb muust maailmast eraldatud hülgeküttide ja kalurite saarel eelmise sajandi algupoolel. Tegelaste lembetunnete ja elusaatuse eritlusele on taustaks saarerahva alalhoidlikud tavad ning karm olelusvõitlus.

Ohutu merele- mineku meelespea

MERE OHUTUS Eestlane on läbi ajaloo olnud mere- ja järverahvas ning rannikuäärsete asulate kujunemisloos on kalapüük olnud kõige olulisem tegevusvaldkond. Lisaks kalameestele ja reisilaevadele on tänapäeval palju ka n-ö lõbusõiduks mõeldud veesõidukeid. Tuletame meelde mõned olulised ohutusnõuded.

Virgo Agan
Viimsi Teataja kaasautor

Esimene asjana tasuks enne hooaega veenduda oma veesõiduki tehnilises korrasolekus. Vabahtlik Merepääste MTÜ-lt saadud info kohaselt ongi tehnilised riked ja otsalõppenud kütus peamised põhjused, miks inimesed merel abi vajavad. Kindlasti tasuks enne vee peale minekut teha ära veesõi-

duki regulaarne hooldus. Kui ise ei oska, on mõistlik töö tellida spetsialistidelt. Sügisel ja kevadel on rangelt soovituslik nii paadi mootor kui ka kere üle vaadata ja hooldada. Paak on mõistlik alati enne mereleminekut kütust täis panna.

Nii mootoririke kui ka kütuse lõppemine võib olenevalt tuulest, lainest ja hoovustest tekitada kiire ahelreaktsiooni – triivimine madalikule, kividele või laevateele. Lisaks on oht sattuda külglainesse, mis on veesõidukite ümberminemise üks levinuimaid põhjuseid.

Kas ohutusvarustus on nõuetekohane?

Tasub veenduda, et veesõidukis oleks nõuetele vastav ohutusvarustus.

Päästevest on kindlasti esimene, mis on merel alati kohustuslik. Väikelaeval peab olema vähemalt üks päästevest või ujuvusvahend iga pardalviibija jaoks vastavalt väikelaeva kategooriale. Päästevestid ja ujuvusvahendid peavad olema sertifitseeritud ja vastavalt markeeritud ning hooldatud vastavalt valmistajatehase kasutusjuhendile.

Ja päästevest kindlasti selga, mitte lihtsalt kaasa!

Väikelaeval, kus kasutatakse lahtise leegiga küttekeha, põlevaid vedelikke, gaasiseadmeid, sise-mootorit või üle 25 kW võimsusega pāramootorit, peab olema väikelaevas kasutamiseks sobiv vähemalt 2 kg tulekustutussaine masiga tulekustuti. Samuti esmaabivahendid, mis on nõutud M1 ja N1 kategooria sõidukite puhul. Väikelaeva kaalule ja pikkusele vastav ankur ja ankruots peab tagama väikelaeva ohutu ankrus seismise.

Merepäästel tuleb lahendada erinevaid olukordi.
Foto: Vabahtlik Merepääste MTÜ

Ankruotsa pikkus peab vastama vähemalt alljärgnevatele nõuetele: A kat – 50 m; B kat – 50 m; C kat – 25 m; D kat – 15 m. Väikelaeva pukseerimisotsa pikkus peab olema vähemalt kolm väikelaeva pikkust. Sobivusel võib pukseerimiseks kasutada ka laeva kaalule ja pikkusele sobivat ankruotsa.

Jälgi ilma ja ära hinda oma võimeid üle

Merepäästjate kogemus näitab, et ilmastikuolude valesti hindamine on samuti üks sagedasi hättasattumise põhjuseid. Tänapäeval saab erinevatest portaalist üsna täpse ülevaate lähiaja ilmastikust. Seega jälgi ilma ning ära hinda oma võimeid üle.

Teadmised ja valmisolek võivad päästa elusid

Parem karta kui kahetseda või õigemini parem valmis olla kui kahetseda! Kas sina tead, kuidas merel toime tulla ning kuidas on seal kõige turvalisem? Isegi kui tead, tasub alati oma teadmisi värskendada ja osaleda vastavasisulistel koolitustel. Teadmised merepäästest ja -ohutusest, esmaabist, päästevestide ja muu turvavarustuse kasutamisest võivad päästa elusid. Hädalukord ei hüüa tules, seega tasub selleks valmis olla.

Kasulikku infot koolituste kohta leiad www.tallinn.sar.ee/ennetus.

Mida teha hädalukorras?

112 võib alati helistada ja abi on garanteeritud, kuid MTÜ Vabahtlik Merepääste soovib kõigil merehädalistel võtta otse ühendust merevalvekeskusega numbril 619 1224. Sellisel ei lähe n-ö info liikumise liin liiga pikaks ja merepäästjad saavad võimalikult operatiivselt reageerida. Salvesta see number endale telefonil!

Parim on õnnetusi ennetada, aga kui sattud hädta, kutsu abi kohe. Eriti hilisel tunnil. Tee kindlaks enda võimalikult täpne asukoht, hinda olukorda ja helista merevalvekeskusesse või hädabasse.

Kuidas suviseid rannamõnuseid ohutult nautida

TURVALISELT RANDA Koos suvesoojusega täituvad rannad inimestega ning seetõttu tasub ka rannas kehtivad reeglid ja võimalikud valitsevad ohud meelde tuletada.

Virgo Agan
Viimsi Teataja kaasautor

Haabneemes rannavalvet osutava Forus Security ohutusteenuste juht Ahti Kuusk paneb südamele, et liigse hurraaga ei tasuks esimeste ilusate ilmade saabumisel vette tormata. “Inimesed on tänavu pikalt kodudes olnud ega ole saanud isegi basseinis ujumas käia. Nagu ka möödunud aasta näitas, siis paljud läksid esimeste suveilmade saabus uljalt ujuma. Kindlasti ei tasuks kohe külma vette tormata või liiga kaugele ujuda. Inimesed hindavad paraku sageli oma võimeid üle ja seepärast satuvad hädta. Ametlikus supelrannas ei tohi ujuda poidest kaugemale, vaid tuleb jääda suplemisala sisse.”

Joogise peaga ära vette roni

Möödunud aastal uppus Eestis 58 inimest, pea pooled neist olid tarbinud alkoholi. “Vesi ja alkohol ei sobi absoluutselt kokku,” ütleb Kuusk resoluutselt. “Alkohol põhjustab uljaspäisust ja joobes inimesed kipuvad oma võimeid üle hindama. Samuti mõjutab alkohol inimese vereringet, mille tulemusena on alajahtumine ja ka näiteks krambid kiired tulema.”

Kui keegi märkab rannas alkoholi joobes inimest, kes asutab end ujuma, tuleb sellest teavitada rannavalve töötajaid. “Kindlasti tuleb sellises olukorras sekkuda, mitte lihtsalt kõrvalt vaadata, sest see võib päästa inimese. Haabneemes

Haabneemes rannas valvab Forus Security.
Foto: Forus Security

on hooaja kõrghetkel kolm rannavalve töötajat, kes saavad vajadusel liisajõudu paluda Foruse turvapattullidelt ja politseilt.”

Ära jäta lapsi järelevalveta

Kuusk paneb lapsevanematele südamele, et vaatamata vetelpäästjate olemasolule ei tohiks oma võsuke si rannas järelevalveta jätta. “Laps ei tohiks mitte mingil juhul jääda rannas omaette mängima. Kõrg-hooajal on rannas palju lapsi ja rannavalve ei pruugi kõiki ohusituatsioone kohe märgata. Ühel hetkel võib see väike peanupp vee alla vajuda ja seda ei taha meist keegi.”

Ujuvate mänguasjadega vette minnes on mõistlik jälgida tuule suunda ja olla lapsele lähedal.

“Ühel hetkel, kui laps tunneb, et tal jalad enam põhja ei puuduta, võib tekkida paanika, mis omakorda võib viia ohtliku olukorran. Samuti tuleb jälgida tuule suunda, et tuul ei kannaks last koos mänguasja või madratsiga merele,” selgitab Kuusk.

Silma peaks peal hoidma erinevatel atraktsioonidel, nagu vees olevad liumäed jms. “Kui lapsed näiteks liugu lasevad, siis täiskasvanud peaksid jälgima, et üks laps jõuab enne eest ära minna kui järgmine alla libiseb. Selleks, et ohtlike olukordi vältida, tuleb julgelt sekkuda ja vajadusel rannavalvele märku anda.”

Teavita klaasikildudest

Kus siis veel paljajalu käia kui mitte rannaliivas. Kuid sealgi on omad ohud, näiteks katkised klaaspudelid. Klaasikildude märkamisel avalikus rannas tasub taaskord julgelt rannavalve poole pöörduda, kes ohuallika likvideerivad. “Foruse vetelpäästjad kontrollivad rannala enne vahetuse algust alati üle, et tagada ohutus. Kui aga märkate

klaasikilde või mõnda muud ohtlikku objekti rannaliivas või madalas vees, andke kindlasti teada.”

Liiga palju päikest pole hea

Päevitada on mõnus ja jume kas, aga liigne päike pole inimesele hea. Rannavalve selge soovitus on kasutada päikesekaitsevahendeid, kanda peakatet ning tarbida piisavalt vett.

Turvalist rannahooaega!

Rannalõvi meelespea

- Ära hinda oma võimeid üle!
- Ära hüppa vette tundmatus kohas!
- Alkohol ja ujumine ei käi kokku.
- Ära jäta lapsi järelevalveta!
- Igasuguse ohu korral teavita rannavalvet!
- Viimsi heakorra eeskirja kohaselt ei tohi avalikku rannada kaasa võtta lemmikloomi ja suitsetamine on keelatud.